

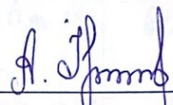
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра економічної політики та сталого розвитку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Соціально-економічне регулювання територій в умовах цифрової трансформації»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня
II курсу, групи ЕМРМЗ-22-1
спеціальності 051 «Економіка»
ОПП «Економіка міста
та регіону»

підпис здобувача вищої
освіти

Іванченко А.О.

Науковий керівник

підпис керівника

Юр'єва П.Б.
к.е.н., доцент

Керівник освітньо-
професійної програми

підпис керівника ОПП

Скорик М.О.,
к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри економічної політики та сталого
розвитку

протокол від «26» 01 2024 № 6

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 15 22.01.24. О.Г.Ш.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 19.01.24 А.В.
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 92 09.02.24 М.В.
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] Маркушин О.Г.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Члени комісії: [підпис] Скорик М.О.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

[підпис] Ткаченко М.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

[підпис] Корн М.А.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Бланк оцінювання кваліфікаційної роботи

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст кваліфікаційної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	27		ЛР
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		ЛР
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		ЛР
4. Рецензент	від 0 до 5	5		ЛР
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	47		ЛР

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	92		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
92	A	5	09.02.24	Марушчин О.С. [підпис]

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка міста та регіону»

Затверджую
Завідувач кафедри
економічної політики
23.10.22 Мацелюх Н.П.

**Завдання на випускню кваліфікаційну (дипломну) роботу
здобувачу вищої освіти
Іванченко Альони Олександрівни**

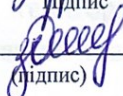
1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи «Соціально-економічне регулювання територій в умовах цифрової трансформації»
Затверджена наказом ректора від 30. 11 2022р. №1254
2. Строк здачі закінченої роботи 24.01.2024р.
3. Цільова установка дослідити особливості соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації.
Мета роботи полягає у формуванні теоретичних підходів до соціально - економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації та удосконалення підходів до розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, що дозволяє оптимізувати процеси розробки стратегій соціально-економічного розвитку регіонів.
Об'єкт дослідження - процеси соціально-економічного регулювання територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.
Предмет дослідження - теоретичні основи соціально-економічного регулювання територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.
База дослідження – Київська область.
4. Вихідні дані до роботи фундаментальні положення економічної теорії, теорії цифрової економіки та соціально-економічного регулювання.
5. Перелік графічного матеріалу - 6 таблиць, 12 рисунків.
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)
РОЗДІЛ 1. Теоретичні підходи до соціально - економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації.
1.1. Сутність соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації;
1.2. Аналіз економічного і соціального розвитку Київської області;
РОЗДІЛ 2. Сучасний стан соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрової трансформації;
2.1. Аналіз процесів цифрової трансформації регіонів України;
2.2. Стан та оцінка процесів цифровізації Київської області;
РОЗДІЛ 3. Формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій.

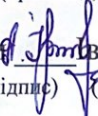
7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 23.10.2022	23.10.22
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	До 14.04.2023	14.04.23
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	До 29.06.2023	29.06.23
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	До 23.11.2023	23.11.23
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	До 19.01.2024	10.01.24
6.	Отримання відгуку керівника роботи	До 22.01.2024	19.01.24
7.	Попередній захист роботи	24.01.2024	
8.	Допуск роботи зав. кафедри до захисту	26.01.2024	
9.	Захист роботи	02.02.2024	

7. Дата видачі завдання «23» жовтня 2022р.

8. Керівник випускної кваліфікаційної роботи Юр'єва П.Б.
(підпис) (Прізвище, ініціали)

9. Керівник освітньо-професійної програми Скорик М.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти Іванченко А.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ
випускної кваліфікаційної роботи
на тему: «Соціально-економічне регулювання територій в умовах цифрової трансформації»

Мета роботи – формування теоретичних підходів до соціально - економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації та удосконалення підходів до розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, що дозволяє оптимізувати процеси розробки стратегій соціально-економічного розвитку регіонів.

Завданнями роботи є:

- розкрити сутність соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації;
- провести аналіз економічного і соціального розвитку Київської області;
- здійснити аналіз процесів цифрової трансформації регіонів України;
- оцінити процеси цифровізації Київської області;
- вдосконалити підходи до формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій.

Об'єкт дослідження - процеси соціально-економічного регулювання територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

База дослідження – Київська область.

Предмет дослідження - теоретичні основи соціально-економічного регулювання територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

За результатами дослідження сформульовані основні теоретичні підходи і надані практичні рекомендації щодо формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій.

Одержані результати можуть бути використані при формуванні стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій та, зокрема, можуть бути впроваджені в стратегіях та програмах розвитку м.Києва та Київської області.

Кваліфікаційна робота містить 77 сторінок, 6 таблиць, 12 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, 4 додатки.

Ключові слова: соціально-економічне регулювання територій, цифрові трансформації, Київська область.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023

Рік захисту роботи 2024

ABSTRACT

final qualification work

on the topic: "Socio-economic regulation of territories in the conditions of digital transformation"

The purpose of the work is the formation of theoretical approaches to socio-economic regulation of territorial development under the influence of digitalization and improvement of approaches to the development of the region's economy in conditions of digitalization, which allows optimizing the processes of developing strategies for socio-economic development of regions.

The tasks of the work are:

- to reveal the essence of socio-economic regulation of territorial development under the influence of digitalization;
- conduct an analysis of the economic and social development of the Kyiv region;
- carry out an analysis of the processes of digital transformation of the regions of Ukraine;
- evaluate the digitalization processes of the Kyiv region;
- to improve approaches to the formation of strategies for socio-economic development of territories in the conditions of digital transformations.

The object of research is the processes of socio-economic regulation of territorial development in the conditions of digital transformation.

The research base is the Kyiv region.

The subject of the study is the theoretical basis of socio-economic regulation of territorial development in the conditions of digital transformation.

Based on the results of the study, the main theoretical approaches were formulated and practical recommendations were given for the formation of strategies for the socio-economic development of territories in the conditions of digital transformations.

The obtained results can be used in the formation of strategies for the socio-economic development of territories in the conditions of digital transformations and, in particular, can be implemented in the development strategies and programs of the city of Kyiv and the Kyiv region.

The qualification work contains 77 pages, 6 tables, 12 figures, a list of used sources with 40 titles, 4 appendices.

Keywords: socio-economic regulation of territories, digital transformations, Kyiv region.

The year of performance of qualification work is 2023

The year of job protection is 2024

Довідка про перевірку на плагіат

№ п/п		
1.	П.І.П. автора роботи	Іванченко Альона Олександрівна
2.	Група	ЕМРМЗ-22-1
3.	П.І.П. наукового керівника	Юр'єва П.Б., к.е.н., доцент
4.	Тип роботи, що перевіряється (курсова, дипломна робота (проект))	Кваліфікаційна робота
5.	Назва роботи, що перевіряється	Соціально-економічне регулювання території в умовах цифрової трансформації
6.	Рік написання роботи	2022/2024р.
7.	За результатом перевірки оригінальний текст в роботі складає (%)	100%
8.	Іншим процентам відповідають (пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним)	Посилання 7,91% Цитат 4,36%

19.01.2024р.

Відповідальна особа

Теліщук М.М.
(П.І.Б.)

(підпис)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу

здобувача вищої освіти Державного податкового університету

групи ЕМРМз-22-1

Іванченко Альони Олександрівни

на тему: «Соціально-економічне регулювання територій в умовах цифрової трансформації»

Актуальність теми. Цифрова трансформація регіонів виступає однією із пріоритетних цілей, визначених в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів важливими є: запровадження інноваційних технологій у системі управління розвитком міст на засадах концепції смарт-сіті, підвищення інституційної спроможності в регіонах щодо впровадження проєктів цифрового розвитку, розбудову IT-інфраструктури, створення цифрових платформ та галузевих рішень, відкриті дані тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Кваліфікаційна робота виконана на достатньо високому професійному рівні. В роботі були застосовані фундаментальні положення економічної теорії, теорії просторового розвитку та теорії цифрової економіки. У процесі дослідження використано методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, наукової абстракції, історико-логічний, методи порівняння, статистики, систематизації та наукового узагальнення. Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів, вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків. У вступі відображено актуальність теми, мету, завдання, об'єкт, предмет, методи, а також джерела дослідження. Робота містить наукову новизну та практичне значення досліджуваної теми, включає 6 таблиць, 11 рисунків.

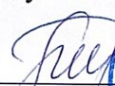
Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації. Здобувачка вищої освіти володіє теоретичними знаннями на достатньому рівні, демонструє навички їх обґрунтовувати, аналізувати, робити висновки і пропозиції. За результатами дослідження сформульовані основні теоретичні підходи і практичні рекомендації щодо формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій. Практичні рекомендації щодо формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах

цифрових трансформацій можуть бути впроваджені в стратегіях та програмах розвитку м.Києва та Київської області.

Наявність недоліків. Кваліфікаційна робота не містить суттєвих недоліків.

Загальний висновок і оцінка роботи. Кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, відповідає спеціальності 051 «Економіка» та змісту ОПП «Економіка міста та регіону», містить наукову новизну, практичну значущість, обгрунтовані висновки, відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт і рекомендується до захисту на ЕК, а її автор Іванченко А.О. заслуговує оцінки «відмінно».

РЕЦЕНЗЕНТ: кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з науково-організаційної роботи
ДНУ «Інститут освітньої аналітики»

(підпис, М.П.)

 Ганна ТЕРЕЩЕНКО

« 4 » 01 2024 р.

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота є змістовним і комплексним науковим дослідженням, яке присвячено актуальній темі «Соціально-економічне регулювання територій в умовах цифрової трансформації». Цифровий розвиток територій має на меті забезпечити безперервність економічного зростання, покращення рівня життя громадян, зробити державні послуги більш доступними, якісними та ефективними. Проте наявний потенціал територій стикається з низкою перешкод та бар'єрів, спричинених воєнними діями, що ставлять під загрозу національну безпеку та можливості подальшого розвитку. Саме тому дослідження, як саме відбувається зміна стратегічних і тактичних напрямів цифрового розвитку територій у період війни, а також подальших тенденцій розвитку територій потребує подальшого розгляду

Зміст роботи відповідає обраній темі. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. В першому розділі здобувач вищої освіти розкриває теоретичні засади соціально - економічного регулювання територіальним розвитком під впливом процесу цифровізації. Особливої уваги заслуговує проведений в роботі ґрунтовний аналіз публікацій зарубіжних і вітчизняних авторів щодо процесу цифровізації, в тому числі суспільства та економіки. Другий, аналітичний розділ кваліфікаційної роботи присвячено аналізу та оцінки стану соціально-економічного розвитку регіонів в умовах цифрової трансформації, в тому числі проведено деталізований аналіз й на базі Київської області. Третій розділ роботи містить обґрунтування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій на прикладі Київської області.

Кваліфікаційна робота Іванченко Альони Олександрівни відповідає чинним вимогам щодо повноти розкриття теми та оформлення її вербальної, графічної й бібліографічної частин. Теоретичний і практичний матеріал роботи є достатнім та добре структурованим. На позитивну оцінку заслуговує вміння здобувача творчо підходити до систематизації теоретичної інформації та інтерпретувати й узагальнювати ілюстративний матеріал.

Окремо слід зауважити, що у другому розділі роботи мало б міститися більше інформації щодо інструментарію управління соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій. Але ці побажання не впливають на загальну якість виконаної роботи.

Відзначаючи високий ступінь написання кваліфікаційної роботи, варто зазначити декілька зауважень. Так, в аналітичній частині роботи бажано було довідково наводити показники за останніми офіційно опублікованими даними 2023 року. Третя частина кваліфікаційної роботи має бути доповнена рекомендаціями

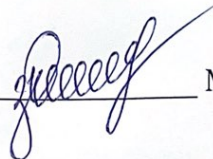
щодо забезпечення інноваційного розвитку регіонів на основі smart спеціалізації безпосередньо для Харківської області.

Дослідження є оригінальною, самостійною та завершеною працею, відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт та може бути представлена на розгляд екзаменаційної комісії, а її автор Іванченко Альони Олександрівни, при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку.

Керівник кваліфікаційної роботи - П. Б. Юр'єва

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти Іванченко Альони Олександрівни після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «26» 01 2024 р. № 6 допущена / не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри М.О. Скорик

ЗМІСТ

Вступ	7
РОЗДІЛ 1. Теоретичні підходи до соціально - економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації.....	10
1.1. Сутність соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації	10
1.2. Аналіз економічного і соціального розвитку Київської області	22
РОЗДІЛ 2. Сучасний стан соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрової трансформації	33
2.1. Аналіз процесів цифрової трансформації регіонів України	33
2.2. Стан та оцінка процесів цифровізації Київської області	46
РОЗДІЛ 3. Формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій	55
Висновки	69
Список використаних джерел	73
Додатки	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку суспільства та економічних відносин характеризується стрімким розвитком процесів цифровізації, що охоплюють все більші сфери та ніші соціально-економічних систем. В цих умовах, конкурентоспроможність як національної економіки загалом, так і окремих суб'єктів бізнес-середовища залежить від здатності створювати, впроваджувати та ефективно використовувати цифрові технології в усіх сферах функціонування.

Цифрова трансформація регіонів виступає однією із пріоритетних цілей, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів важливими є: запровадження інноваційних технологій у системі управління розвитком міст на засадах концепції смарт-сіті, підвищення інституційної спроможності в регіонах щодо впровадження проектів цифрового розвитку, розбудову ІТ-інфраструктури, створення цифрових платформ та галузевих рішень, відкриті дані та інші.

Інформаційна основа роботи. Особливості економічного розвитку в умовах цифрових трансформацій виступили предметом досліджень багатьох зарубіжних вчених, серед яких: Дж. Гелбрейта, Д. Тапскотт, Н. Негропonte, Т. Месенбург. Процеси цифровізації досліджувалися українськими вченими М. Войнаренко, Л. Скоробогат, Л. Кіт, А. Шемет, І. Малик та іншими. Дослідженням територіального розвитку в умовах трансформаційних процесів та децентралізації влади присвячені праці українських вчених В. Булюка, С. Войта, І. Іртищевої, В. Лагодієнка, Л. Левковської, М. Маліка, В. Немченка, В. Ракіпова та інших.

Мета кваліфікаційної роботи – формування теоретичних підходів до соціально - економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації та удосконалення підходів до розвитку економіки регіону в умовах діджиталізації, що дозволяє оптимізувати процеси розробки стратегій соціально-економічного розвитку регіонів.

Для досягнення мети були поставлені такі основні завдання:

- розкрити сутність соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації;
- провести аналіз економічного і соціального розвитку Київської області;
- здійснити аналіз процесів цифрової трансформації регіонів України;
- оцінити процеси цифровізації Київської області;
- вдосконалити підходи до формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій.

Об'єкт дослідження - процеси соціально-економічного регулювання територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

База дослідження – Київська область.

Предмет дослідження - теоретичні основи соціально-економічного регулювання територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження виступили наукові положення економічної теорії, теорії регіонального управління та цифровізації економічних процесів, наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників економічної сфери.

Джерела інформації. Закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, статистичні матеріали Державної служби статистики України та управлінь статистики в регіонах, Міністерства економіки України, Міністерства розвитку громад та територій України, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали конференцій, монографії.

Наукова новизна одержаних. У кваліфікаційній роботі узагальнено теоретичні підходи і практичні рекомендації щодо формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій.

Практична значущість. Практичні рекомендації щодо формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій можуть бути впроваджені в стратегіях та програмах розвитку м.Києва та Київської області.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається з трьох розділів, вступу, висновків, 6 таблиць, 12 рисунків та додатків. Список літератури включає 40 джерел. Обсяг роботи – 77 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

1.1. Сутність соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації

В сучасних умовах цифровізація відіграє значну роль у розвитку як країни в цілому, так і окремого суб'єкта господарювання. Постійний процес оцифровування стимулює всіх суб'єктів господарювання до інноваційних перевтілень та використання сучасних інформаційно-технологій у сфері управління та адміністрування. В першу чергу, еталонним суб'єктом використання інноваційних цифрових технологій повинні стати органи публічної влади як на макро-, так і на мезорівнях, в другу чергу, суб'єкти господарювання на мікрорівні. Дослідження основних цілей та завдань цифрового розвитку та їх вплив на сектори економіки є досить актуальним. Необхідно погодитися з думкою М. Латиніна, що «Проблема розбудови інформаційного суспільства повинна бути настільки ж пріоритетної для нашої країни, як і проблеми подолання бідності, поліпшення здоров'я, збільшення робочих місць. Тому розбудова інформаційного суспільства, удосконалювання інформаційного законодавства повинні стати стратегічними пріоритетами для всього суспільства й держави» [1]. Автор вважає, що розвиток інформаційного суспільства в Україні повинен відбуватися на рівні із забезпеченням поліпшення здоров'я. З цією гіпотезою, де що не погоджуємось, адже цифровізація повинна стати інструментом, за допомогою якого будимо досягати новий рівень науко-технічного прогресу. А тому, подолання бідності та поліпшення здоров'я населення є головною метою національної безпеки. Також необхідно відмити, що процеси цифровізації призведуть, навпаки, до скорочення робочих місць.

Відповідно до Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки, під цифровізацією розуміють «здатність технологій позитивно впливати на результативність, ефективність, вартість та якість економічної, суспільної та особистої діяльності завдяки механізму економічного зростання» [3]. Отже, в концепції цифровізація є своєрідним механізмом, що призведе до зростання економіки за допомогою використання інформаційно-телекомунікаційних технологій. Це в свою чергу підвищить результативність та ефективність діяльності, як органів публічної сфери, так і індивідуальних. Більш ширшого тлумачення цього поняття виступає колектив авторів, який «Під цифровізацією розуміє феномен інтеграції цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у суспільні та бізнес-процеси, а отже, й перехід від аналогового світу до цифрових комунікацій у багатьох сферах суспільства. Сьогодні у світі відбувається четверта промислова революція (Індустрія 4.0), основною характерною ознакою якої є повне, вичерпне і всеосяжне користування Інтернет-технологіями для удосконалення різноманітних процесів, пов'язаних із життям людини» [4, с.71].

Погоджуємося з авторами, що сучасний світ вкрай уявити без Інтернет-технологій. Відповідно їх використання призведе до удосконалення процесів як професійної, так і особистої діяльності суспільства.

Краус Н. та Краус К. під «цифровізацію трактують виготовлення, продаж й постачання продуктів через комп'ютерні мережі. Виготовлення і розподіл продукції, робіт або послуг у цифровій економіці – це інформування й засоби її передачі, Інтернет-технології, мережеві зв'язки та належна інфраструктура, знання, інновації, синергетичні ефекти» [6, с.212]. Однак, автори цього визначення забувають про комунікації за допомогою Інтернет – технологій. Потрібно не тільки обмежуватися самим виробництвом або продажом продуктів через цифрові мережа, а ще не забувати про процес інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує цифровізацію. Також несприйнятими є висловлювання «виробництво продукції це інформація» адже її створення є матеріальним результатом трудової діяльності.

Демчишак Н.Б. та Глутковський М.О. зазначають, що «Цифровізація економіки, з одного боку, є запорукою економічного успіху, з іншого – його рушійною силою, враховуючи обґрунтоване концептуальне розуміння сутності цифрової економіки. Зростання якості та рівня інноваційності вітчизняних товарів й послуг повинно забезпечити не лише стійке економічне зростання, але й конкурентні переваги при подальшій інтеграції у ЄС. При цьому зростає потреба у науково-технологічних дослідженнях, формування певної ділової («цифрової») культури, імплементації ідей розумних міст в Україні на основі розвитку територіальних громад й появи там нових ініціатив і пропозицій інноваційних рішень» [7, с.47]. Автори визначають, що цифрове перетворення не можливе без проведення науково-технологічних досліджень. Тому обов'язково при обґрунтуванні цифрової трансформації території необхідно досліджувати рівень науково-технічного прогресу.

Соколенко Л.Ф. вважає, що «Цифровізація суспільства виявляється у зміні парадигми взаємодії економічних агентів та вбирає у себе всі існуючі комунікаційні відносини між суб'єктами трансакцій та стейкхолдерами, створюючи нове віртуальне середовище та пропонуючи нові форми інформаційних взаємин між ними» [9, с.173].

Колектив авторів вважає, що «Цифровізація економіки України є природним продовженням міжнародної тенденції поширення цифрових технологій і різкого збільшення їх впливу на всі сторони економічного життя» [11, с. 287]. Необхідно погодитися, що основною причиною цифровізації національної економіки є глобалізація. Відповідно до глобальних цифрових трендів необхідно розглянути особливості української цифровізації, наскільки у них є спільний вектор. Розглянемо основні цілі цифрового розвитку України. Відповідно до «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» [3] визначаються основні цілі цифрового розвитку рис. 1.1.

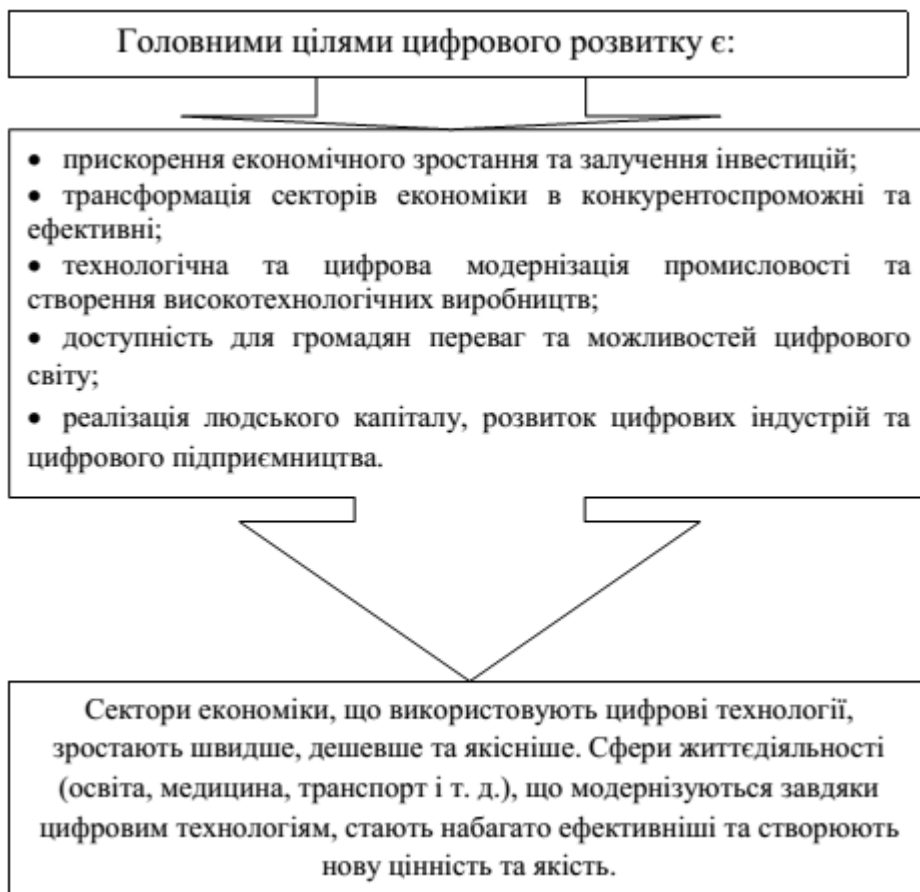

Рис. 1.1. Основні цілі цифрового розвитку та їх вплив на сектори економіки.

Джерело: [3].

На рисунку зображено основні цілі цифрового розвитку України та їх вплив на сектори економіки і сфери життєдіяльності. Як і самому визначенні поняття так і серед основних цілей цифровізації є прискорене економічне зростання, в результаті збільшується інвестиції. Більшість авторів концепції цифровізації прогнозують позитивний її вплив розвиток суспільства і економіки (рис. 1.2).

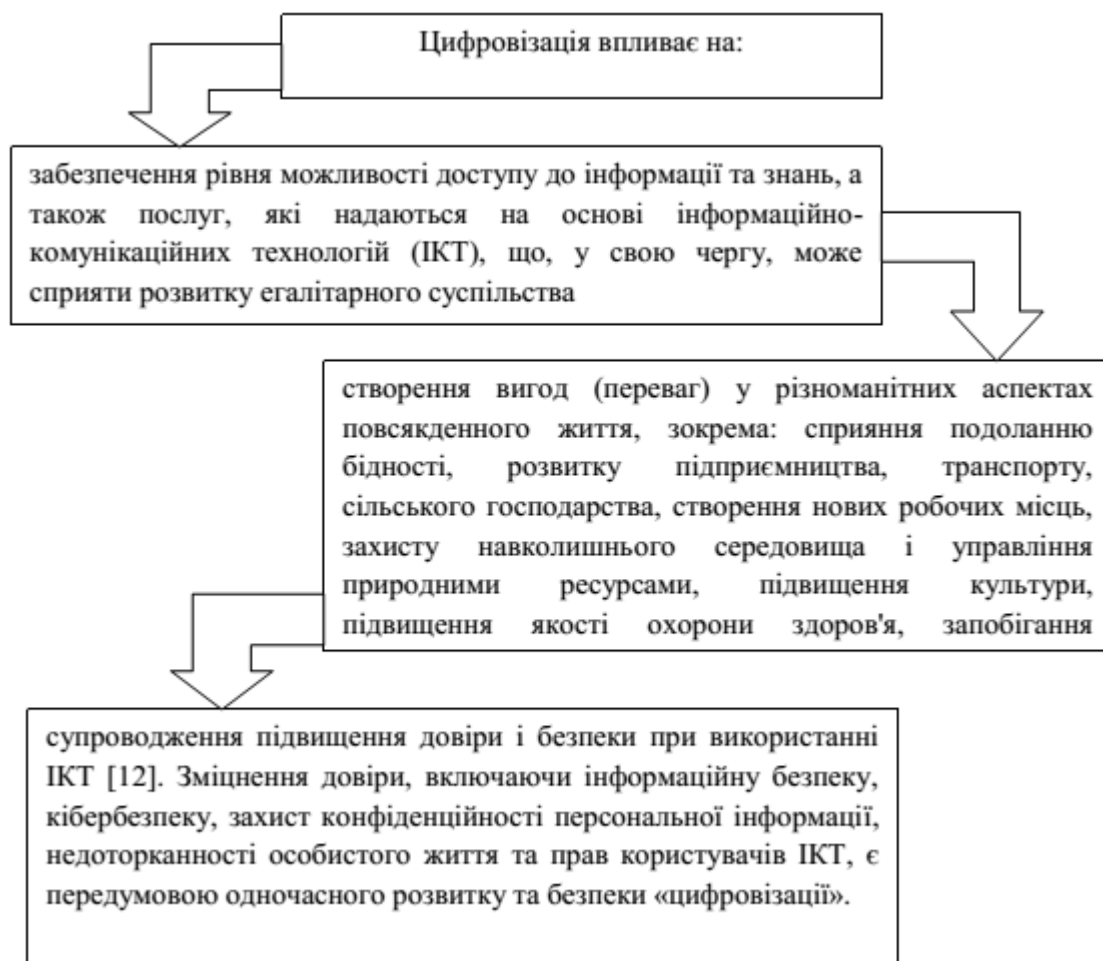

Рис. 1.2. Прогнозний вплив цифровізації на економіку та суспільство
Джерело: [8; 12].

Воскобоєва О. В. та Ромащенко О. С. такої ж думки, що «Підвищенню якості життя громадян сприятиме збільшення рівня цифровізації, а саме: створення нових робочих місць та їх працевлаштування, зручності цифрових сервісів та привабливості економіки для кваліфікованих кадрів, зростанню добробуту населення, доступності та підвищення якості освіти» [13, с. 60]. Карчева Г., Лернатович В. та Кавецький Р. наголошують на вигодах для економіки та суспільства від цифровізації (рис.1.3.).

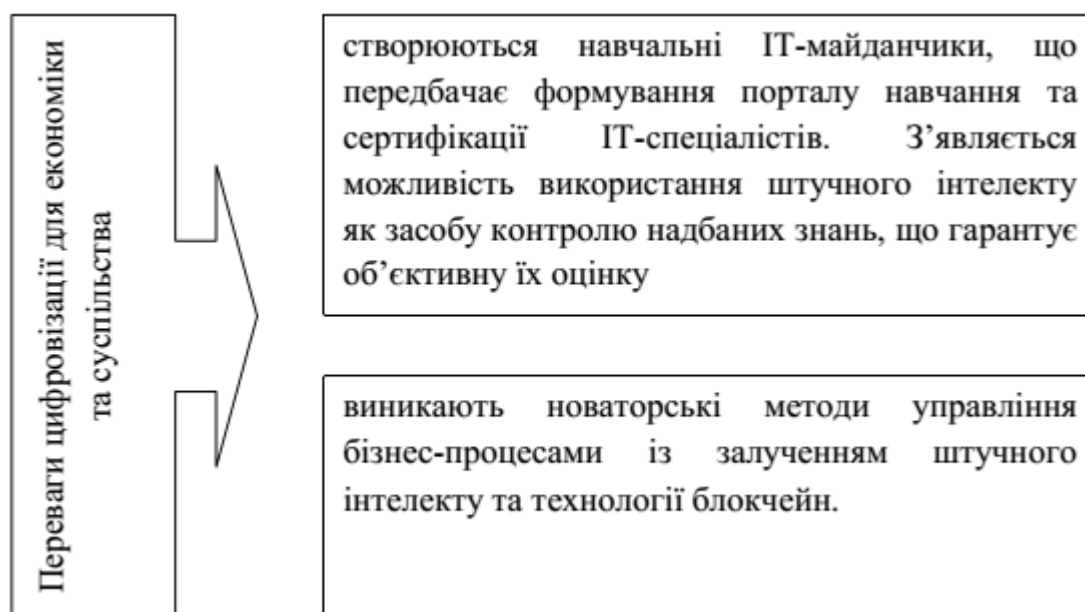

Рис. 1.3. Вигоди цифровізації для економіки та суспільства
Джерело: згруповано автором [14].

До переваг цифровізації належить максимальне використання штучного інтелекту, створення інтернет майданчиків для обміну знаннями та навиками, виникають інноваційні методи управління.

Колектив авторів вважає, що «Цифрова взаємозалежність між країнами може призвести до певного відставання в економічному розвитку між ними. Зрештою, щоб створити нову конкурентну перевагу, пережити поступовий економічний розвиток може базуватися лише на прогресі цифрових технологій та їх послідовне використання під час функціонування соціально-економічних систем. Тому особливості формування та розвитку цифрового сектору, її фундамент та компоненти як спеціальні технологічні обладнання, методи обробки та передачі даних є визначальним фактором розвитку всієї світової економіки» [15, с.28].

Важливим фактором успіху як на макро-, так і мезо- та мікрорівнях є процес довгострокового планування, що дозволяє забезпечити реалізацію стратегічних орієнтирів розвитку. Наразі, багато наукових досліджень пов'язані з вивченням основних функцій та завдань стратегічного управління. Однак, сучасні тенденції кардинальних змін змінюють всі вектори розвитку. Тому пропонуємо дослідити основні теоретичні підходи до стратегічного управління на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Архипенко І. М. вважає, що «Найважливіших факторів і умов успішного розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні належить стратегічне управління. Стратегічне управління розвитком об'єднаних територіальних громад включає виявлення сприятливих можливостей внутрішнього і зовнішнього середовища та використання їх для реалізації місії, цілей і завдань територіальної громади, визначення пріоритетів стратегічного розвитку, передбачення та усунення ризику, розв'язання проблем швидкої адаптації до змін у процесі просування до успіху, моніторинг та оцінювання» [18]. Погоджуємося з думкою автора, що стратегічне управління позитивно впливає на результативність та ефективність діяльності органів публічної влади на мезорівні. Важливою складовою стратегічного управління є дослідження внутрішніх та зовнішніх загроз, що впливають на діяльність. Це дає можливість в майбутньому оцінити всі ризики, що вплинуть на погіршення роботи.

Визначення пріоритетів і перспектив, адекватне формування цілей розвитку кожного конкретного регіону з урахуванням наявного ресурсного забезпечення потребує запровадження стратегічного підходу до державного регулювання регіонального розвитку. Стратегічний підхід до розвитку регіонів орієнтує на осмислення регіонального розвитку крізь призму головної мети; розглядає територію в контексті її зовнішнього середовища; поєднує найважливіші та різнотермінові цілі, політики і програми в єдине ціле тощо. Отже, стратегічний підхід - це процес забезпечення узгодженості дій різних гілок влади шляхом неперервного взаємного спілкування «згори - вниз» і «знизу - вгору» в межах підпорядкування, відповідальності та звітності [5].

Ключовим питанням стратегічного підходу до державного регулювання розвитку регіонів є запровадження планового елементу як складової організаційного механізму, що дозволить узгодити функції і відповідальність державних органів з їхніми власними можливостями і наявними ресурсами. Стратегія розробляється переважно як соціально-економічна програма суб'єктів політики (держави та її владних структур). Адже виходячи з формальної логіки саме вони мають у концентрованій формі виражати інтереси регіону і

реалізовувати можливості соціально-економічного розвитку. Проте не слід забувати, що потреби різних груп, верств, класів населення диференційовані.

До основних принципів стратегічного регулювання належить: цілеспрямованість, безперервність, теоретико-методологічна обґрунтованість форм і методів, системний, комплексний підхід, наявність необхідної послідовності етапів, циклічність, унікальність систем стратегічного управління, використання невизначеності майбутнього як стратегічних можливостей. Кожний із зазначених принципів приносить свій результат в стратегічному управлінні. Важливим в дослідженні теоретичних основ стратегічного регулювання є визначення основних етапів застосування (рис.1.4).

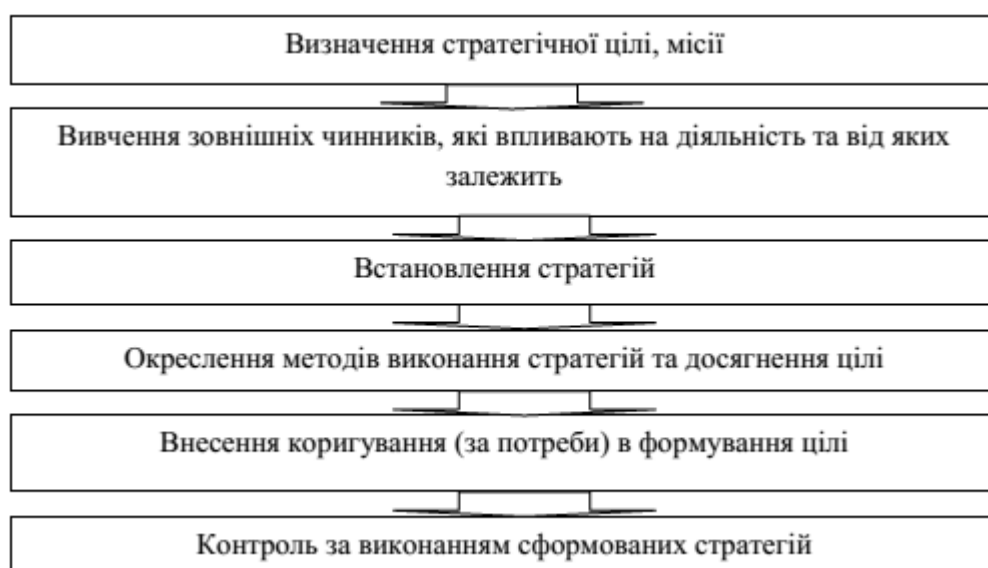

Рис. 1.4. Етапи стратегічного регулювання

Отже, до основних етапів стратегічного регулювання необхідно віднести: встановлення цілей, місії; оцінювання факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на діяльність суб'єкта господарювання; вибір стратегії; визначення методів реалізації стратегії та виконані цілі; контроль та моніторинг.

Важливо також розрізняти стратегічне управління на мезорівні (рис. 1.5.).

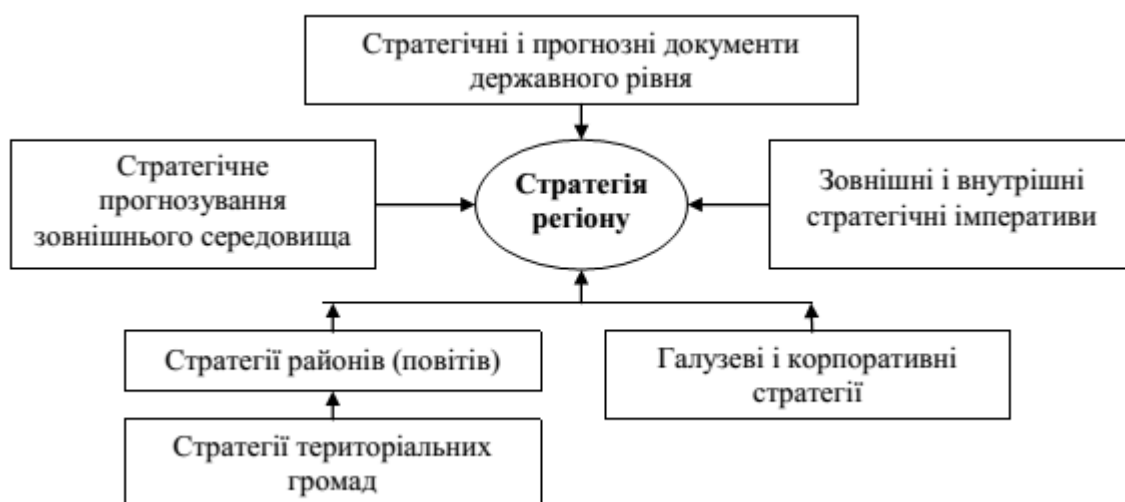

Рис. 1.5. Простір стратегічного управління на мезорівні

Гостро необхідним є визначення головних стратегічних цілей, саме на засадах цифровізації, для кожного окремого регіону. Для реалізації поставленого завдання необхідно розкрити методичні підходи до соціально-економічного регулювання територіальним розвитком під впливом цифровізації. У табл. 1.1 наведено технологічні концепції стратегічного регулювання територіального розвитку під впливом цифровізації.

Таблиця 1.1.

Технологічні концепції територіального розвитку під впливом цифровізації

Концепція	Основний зміст
1. "Цифрове" робоче місце державного службовця	"Цифрове" робоче місце сприяє гнучкості в методах виконання посадових обов'язків державними службовцями, стимулює їх спільну роботу та взаємодію, підтримує децентралізовані та мобільні робочі середовища, передбачає вибір технологій для роботи. Серед переваг "цифрових" робочих місць - зменшення витрат на апаратне забезпечення, офісні приміщення, відрядження тощо.
2. Багатоканальне інформування та залучення громадян	Ефективна взаємодія з громадянами потребує цілісного багатоканального підходу. Завдяки цифровим технологіям макрорівень «громадяни» перетворюється на мікрорівень «конкретний громадянин», а діяльність "інформування" у діяльність "залучення". Управління інформацією та зворотним зв'язком, що передбачає багатоканальне інформування та залучення, надзвичайно важливе саме під час проведення реформ тощо – для комунікації, роз'яснень, швидкої адаптації громадян до нових умов тощо.
3. Відкриті дані	Відкриті дані - концепція, згідно з якою певні дані повинні бути доступними для використання та розповсюдження будь-якою особою, за умови дотримання правил атрибуції та (або) share-alike ліцензії. Серед відкритих даних окрема увага приділяється відкритим державним даним як інструменту оцінки та контролю роботи влади та держави. Відкриті дані публікуються як у вигляді неопрацьованих ("похідних") даних, так і у вигляді структурованих даних з визначеними налаштуваннями. Відкриті дані доступні через відкриті програмні інтерфейси застосунків та до них не застосовуються обмеження, зумовлені торговими марками або авторськими правами.

4. "Інтернет речей".	Кількість прикладів використання "Інтернету речей" та його впровадження державними установами коливається залежно від сфери послуг або завдань: "розумний" збір сміття на міських вулицях, "розумне" паркування автомобілей, "розумний" транспорт, дистанційний моніторинг пацієнтів похилого віку, моніторинг екології тощо. Підключення відповідних датчиків та сенсорів потребує наявності енергоефективної, радіо- та телекомунікаційнообчислювальної інфраструктури
5. "Цифрові" державні платформи	Державні установи орієнтовані на одночасне поліпшення якості послуг, оптимізації кількості державних службовців та зменшення витрат. "Цифрові" платформи дозволяють вирішувати ці завдання, підвищувати ефективність, зменшуючи вартість діяльності та час виконання. Державні установи використовують "цифрові" платформи для спрощення та оптимізації внутрішніх процесів, поліпшення взаємодії з громадянами та скорочення витрат.
6. Блокчейн (Blockchain)	Блокчейн – приклад потужного інструменту, що може трансформувати державне управління в таких сферах як реєстрація майнових прав, правосуддя, ідентифікація особи тощо. Як технологія довіри, блокчейн у державному секторі використовується для електронних референдумів, петицій, голосування та інших сервісів електронного урядування. Блокчейн забезпечує безпрецедентно високий рівень захисту інформації та дозволяє створювати повністю децентралізовані системи.

Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України були визначені «технологічні концепції соціально-економічного регулювання територіального розвитку під впливом цифровізації, а саме: "Цифрове" робоче місце державного службовця, багатоканальне інформування та залучення громадян, відкриті дані, "Інтернет речей", "Цифрові" державні платформи» [3].

До основних переваг цифрових платформ у соціально-економічному регулюванні територіального розвитку необхідно віднести: скорочення витрат, збільшення користувачів, підвищення результативності та ефективності, прозорість, створення банку даних. Головні принципи формування регіональних стратегій розвитку в умовах цифрових трансформацій наведено в табл. 1.2.

До основних принципів формування регіональних стратегій розвитку в умовах цифрових трансформацій належить: формування відповідного інституційного середовища, удосконалення нормативно правової бази, модернізація системи державного управління.

Таблиця 1.2.

Головні принципи формування регіональних стратегій розвитку в умовах цифрових трансформацій

Принципи	Основний зміст
Формування відповідного інституційного середовища	Принциповою умовою успішності і найбільш складним етапом розвитку цифрової економіки є формування відповідного інституційного середовища і максимальне зниження витрат на взаємодію населення й бізнесу з державою. Перспективи цифровізації повинні бути пов'язані з реалізацією моделі міжорганізаційної взаємодії двох сторін у рамках публічно-приватного партнерства. У свою чергу, зміна організації і технології взаємовідносин господарюючих суб'єктів у комплексі зі створюваними за сприяння держави консалтинговими і технічними бізнес-центрами, що спеціалізуються на підтримці малого і середнього бізнесу, автоматично приведе до структурних перетворень у реальному секторі економіки (структурних реформ) і створення умов для формування інноваційної моделі економіки
Удосконалення нормативно правової бази	Сьогодні в Україні має місце нерозвинена державна нормативна правова база щодо регулювання процесу розбудови цифрової економіки, невизначеність характеру взаємодії учасників цього процесу, що, у свою чергу, стримує формування законодавства іншого напрямку, зокрема щодо документів стратегічного планування. Питання розвитку цифрових технологій мають бути представлені в державних програмах, особливо в таких, що стосуються публічних послуг, малого і середнього підприємництва, споживчого ринку, охорони здоров'я, створення інформаційно-аналітичних систем для їхнього забезпечення та ін
Модернізація системи державного управління	Модернізація системи державного управління має бути відповіддю на технологічний виклик і конкуренцію, яка посилюється в рамках цифрової економіки, а розвиток людського капіталу повинен обов'язково включати підготовку людей, які володіють компетенціями, що є необхідними в цифровій економіці та розвитку цифрового суспільства. У цьому контексті прихильність уряду держави до цифрової трансформації як національного пріоритету має бути доповнена реалізацією ефективної стратегії розвитку ключових секторів економіки, орієнтованої на досягнення конкретних результатів, щоб держава змогла увійти до числа лідерів цифрової трансформації і підготуватися до технологічного прориву.

Науковцями системно-функціональний підхід до стратегічного управління розвитком регіону, що визначає функції та включає інструменти реалізації стратегії (SWOT-аналіз, А-В-С-аналіз, місії та бачення, стратегічний план, управління змінами, аутсорсинг, бенчмаркінг, ключові компетенції) (рис. 1.6) [25].

Використання даного підходу дозволить забезпечити удосконалення процесів стратегування регіонального розвитку відповідно до сучасних викликів.

Рис. 1.6. Системно-функціональний підхід до стратегічного регулювання розвитком регіону.

Воскобоєва О. В. та Ромащенко О. С. наголошують на важливості аналізу Індексу цифровізації (IDI - Digitization index), що «розраховується як середньозважена сума трьох субіндексів: розвиток інфраструктури, онлайн-витрати, активність користувачів» [13]. Складові Індексу цифровізації (IDI - Digitization index) на рис. 1.7.

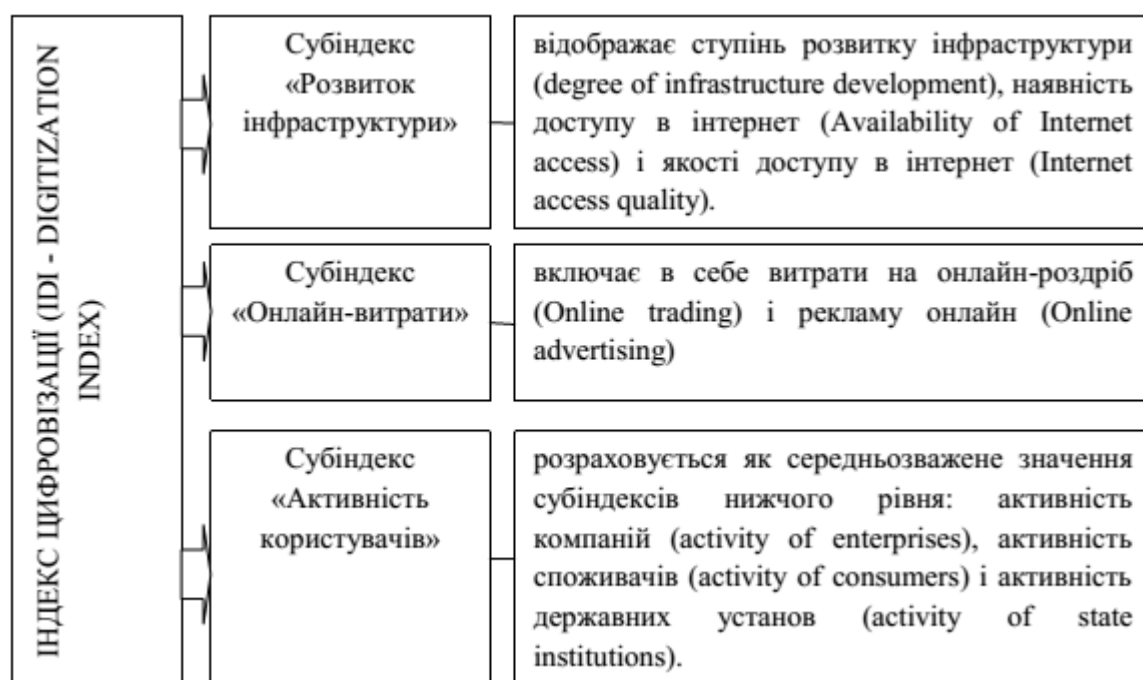

Рис. 1.7. Стратегічний контекст управління розвитком регіонів на принципах цифрової трансформації

Отже, в основу Індексу цифровізації (IDI - Digitization index) полягає розрахунок активності населення, компаній, державних установ щодо використання цифрових технологій.

1.2. Аналіз економічного і соціального розвитку Київської області

Унаслідок бойових дій на території Київщини економіка Київської області зазнала значних втрат. Чимало підприємств опинилися в районах активних бойових дій і були змушені припинити роботу, а ті, які перебували відносно далеко від обстрілів, теж зазнали значних економічних втрат через проблеми з логістикою, нестачу сировини та кадрів.

Починаючи з березня 2022 року повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну значна кількість підприємств Київської області зазнала прямих втрат від триваючих бойових дій, що призвели до знищення обладнання, складських приміщень, виробничих ліній, комунікаційних мереж, транспортних засобів, розкрадання товарно-матеріальних цінностей тощо.

Наразі у Київській області вживаються першочергові заходи щодо відновлення зруйнованої та пошкодженої інфраструктури житлового фонду,

закладів освіти, охорони здоров'я, спорту, культури, адміністративних будівель, інженерних мереж, дорожнього господарства тощо.

У зв'язку з тим, що темпи приросту надходжень доходів обласного бюджету значно знизилися, бюджетну політику орієнтовано на фінансування першочергових та невідкладних видатків, які спрямовуються, зокрема, на утримання бюджетних установ, фінансування заходів із підготовки і ведення національного спротиву та на реалізацію заходів із відновлення житла громадян, що постраждало від ворожих обстрілів та бомбардувань на території Київської області.

З початком військових дій у 2022 році економіка області зазнала значних втрат. Наслідками негативного впливу збройної агресії російської федерації для підприємств області стало падіння обсягів реалізації їх продукції, зменшення кількості покупців, відсутність обігових коштів, порушення логістичних ланцюгів постачання матеріалів та комплектуючих, а також вилючення з виробничого процесу кваліфікованих спеціалістів до Збройних Сил України.

Водночас суб'єкти господарювання Київщини поступово повертаються до налагодження своєї господарської діяльності. Майже всі промислові підприємства, які призупиняли свою діяльність, відновили виробництво своєї продукції, проте, з різним ступенем завантаження виробничих потужностей. Окремим підприємствам не вдалося відновити виробництво, серед них такі, як ТОВ «Керамік» (Володарська ТГ), ТОВ «Кераміка Плюс» (Таращанська ТГ), ТОВ «Переяславм'ясо» (Переяславська ТГ), ТОВ «Баліс» (Бородянська ТГ).

Через зниження замовлень на продукцію, частиною підприємств було прийнято рішення про перепрофілювання діяльності. Так, ТОВ «Завод металовиробів «Вертикаль» (Переяславська ТГ) почав випускати військову амуніцію. Але через необхідність закупки сировини для випуску нової продукції підприємство втратило значну кількість обігових ресурсів.

Через очікування проблем з газопостачанням намітилась тенденція зростання попиту на електротермічне обладнання для обігріву приміщень, нагріву води тощо, що може забезпечити збільшення обсягів виробництва в цеху трубчастих електронагрівачів ТДВ «Електронагрівач».

В області проводиться робота щодо переміщення українських підприємств з найбільш постраждалих регіонів України на територію Київської області. У рамках Урядової програми релокації та Плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію, до Київської області станом на 01 листопада 2022 року перемістилися 52 суб'єкти господарювання.

Повномасштабна війна стала справжнім випробуванням для аграріїв Київщини. Втручання спричинило руйнування налагоджених роками процесів, логістичних ланцюгів. Багато посівних територій було заміновано, знищено техніку та склади.

Унаслідок збройної агресії російської федерації, за попередніми розрахунками районних військових адміністрацій, сільськогосподарським підприємствам завдано збитків на суму 171,3 млн грн, у тому числі підприємствам галузі рослинництва – 40,5 млн грн, підприємствам галузі тваринництва – 16,7 млн грн та у зв'язку із пошкодженою (знищеною) технікою та обладнанням – 114,1 млн гривень.

У 26 суб'єктів господарювання галузі рослинництва частково пошкоджено або повністю знищене майно, зокрема, найбільше постраждали 13 підприємств із зберігання та переробки зерна (37,9 млн грн), садівництва, виноградарства (майже 2,1 млн грн), овочівництва (494,5 тис. грн) тощо.

З метою відновлення та подальшого розвитку агропромислової діяльності в області діє Комплексна програма розвитку сільського господарства та сільських територій Київської області на 2021-2023 роки «Дієвий аграрій – успішна громада», затверджена рішенням Київської обласної ради від 24 грудня 2020 року № 037-01/VIII. Заходи цієї Програми спрямовані на надання підтримки розвитку галузі тваринництва та розвиток виставково-ярмаркової діяльності в області. Проте, у 2022 році кошти з обласного бюджету на виконання заходів Програми не виділялися.

Унаслідок збройної агресії російської федерації зазнали ушкоджень 64 котельні Київської області, зокрема: 20 – у Бородянській територіальній громаді, 15 – у Бучанській, 14 – у Білоцерківській, 4 – у Васильківській, 4 – у

Димерській, 3 – у Великодимерській, 1 – у Броварській, 1 – у Гостомельській, 1 – у Макарівській та 1 – у Калитянській громадах. В основному – це вихід із ладу котлів та насосного обладнання, пошкодження вибуховою хвилею вікон та конструктивних елементів будівель котелень. За рахунок коштів місцевих бюджетів та міжнародних фінансових організацій вдалося відновити 47 котелень.

За рахунок коштів Програми «Проект енергетичної безпеки», що фінансується USAID, здійснюються роботи щодо відновлення зруйнованих котелень у смт Бородянка та Макарівській громаді. Проводяться роботи щодо проведення експертизи, виготовлення проєктно-кошторисної документації на здійснення капітального ремонту, заміни насосного обладнання, котлоагрегатів тощо у постраждалих громадах області.

Разом з тим, у 2022 році в області продовжувалася робота, спрямована на ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, підвищення енергоефективності в бюджетній сфері та житлово-комунальному господарстві, скорочення видатків бюджетних коштів та коштів громадян на оплату енергоресурсів.

У лютому 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Військові дії спричинили руйнівний вплив на життя людей та масове порушення ланцюгів економічної діяльності, руйнування інфраструктури, що, насамперед, призводить до значних економічних втрат як в області, так і в Україні в цілому.

За 2022 рік надходження доходів до бюджетів усіх рівнів області становили 37 086,6 млн грн, що на 1 832,0 млн грн або на 4,7% менше порівняно з відповідним періодом 2021 року.

За 2022 рік до зведеного бюджету області з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету (без внутрішніх міжбюджетних трансфертів) надійшло 23 758,7 млн грн доходів, у тому числі до загального фонду – 22 861,6 млн. грн, спеціального – 897,1 млн. гривень. Загальна сума надходжень у порівнянні з аналогічним періодом 2021 року зменшилась на 92,2 млн. грн або на 0,4%.

До загального та спеціального фондів місцевих бюджетів Київської області (без урахування офіційних трансфертів) надійшло 18 235,8 млн. грн., що на 481,6 млн. грн або 2,7% більше порівняно з відповідним періодом 2021 року.

До загального фонду місцевих бюджетів області надійшло 17 478,2 млн грн, що на 906,1 млн. грн.. або на 5,5% більше ніж за 10 місяців 2021 року. До спеціального фонду місцевих бюджетів області надійшло 757,6 млн. грн, що на 424,5 млн. грн.. або на 35,9% менше порівняно з аналогічним періодом 2021 року.

Надходження міжбюджетних трансфертів із державного бюджету місцевим бюджетам області за 10 місяців 2022 року склали 5 522,9 млн грн або 71,0% до затверджених показників на рік, що на 573,8 млн грн або на 9,4% менше, ніж у відповідному періоді 2021 року, в тому числі:

- дотацій з державного бюджету надійшло 349,4 млн. грн. або 85,1% до затверджених показників на рік, що на 55,5 млн. грн. або на 13,7% менше, ніж у січні-жовтні 2021 року;
- субвенцій з державного бюджету надійшло 5 173,5 млн. грн. або 70,2% до затверджених показників на рік, що на 518,3 млн. грн. або на 9,1% менше, ніж за 10 місяців 2021 року.

До загального та спеціального фондів державного бюджету за 2022 рік від області надійшло 13 327,9 млн. грн. доходів, що на 1 739,8 млн грн або на 11,5% менше порівняно із відповідним періодом 2021 року.

До загального фонду державного бюджету від області надійшло 13161,2 млн грн доходів, що на 1 695,5 млн. грн. або на 11,4% менше ніж у 2021 року. До спеціального фонду державного бюджету від області надійшло 166,7 млн грн доходів, що на 44,3 млн. грн. або на 21,0% менше порівняно з аналогічним періодом 2021 року.

Реверсну дотацію з місцевих бюджетів до державного бюджету перераховано у сумі 190,5 млн. гривень.

За 2022 рік видатки зведеного бюджету області, без урахування внутрішніх трансфертів та кредитування, становили 18 919,9 млн. грн, у тому числі видатки загального фонду – 17 161,9 млн. грн, що становить 62,7% до уточнених річних

планових показників, спеціального фонду – 1 758,0 млн грн, що становить 25,4% до кошторисних призначень на рік з урахуванням внесених змін. Загальна сума видатків у порівнянні з відповідним періодом 2021 року зменшилась на 1 893,4 млн. грн. або на 9,1%.

Руйнування та пошкодження об'єктів ведення бізнесу під час бойових дій внаслідок російської агресії, втрата традиційних ринків збуту товарів, розрив ланцюгів постачання сировини і матеріалів, дефіцит кадрів, прискорення інфляційних процесів, зниження купівельної спроможності населення призвели до значних збитків суб'єктів підприємницької діяльності та зниження їх ділової активності.

Так, за результатами опитування суб'єктів підприємницької діяльності Київської області, проведеного у квітні 2022 року Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, встановлено, що майже 70% суб'єктів малого та середнього бізнесу зазнали значного падіння обсягів реалізованої продукції, робіт і послуг.

Вжиті Урядом заходи щодо державної підтримки бізнесу позитивно вплинули на ділову активність суб'єктів малого та середнього бізнесу. За результатами аналогічного опитування, проведеного у жовтні 2022 року, 48% підприємств регіону працюють на майже повну, повну або навіть вищу за повну потужність (44% – показник для всієї України), 37% підприємств – на рівні 50-74% (33% по Україні), 16% підприємств – на рівні 25-49% від довоєнних виробничих потужностей (16% – показник для всієї України).

Найбільшими проблемами для бізнесу Київської області є брак обігових коштів та зростання цін на сировину/матеріали/послуги, безпека роботи, перебої з електро-, водо- та теплопостачанням.

З метою виявлення ефективних шляхів вирішення цих та інших проблем, які в умовах воєнного стану негативно впливають на розвиток підприємницької діяльності, за ініціативи начальника Київської обласної військової адміністрації протягом червня-серпня 2022 року в рамках започаткованого діалогу «Влада-Бізнес.

З метою інформування щодо можливих інструментів підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу підготовлено та розповсюджено щомісячні дайджести актуальних грантових програм.

Суб'єктам мікро- чи малого підприємництва і фізичним особам, які мають намір розпочати підприємницьку діяльність, на підставі рішень служби зайнятості надаються мікрогранти (розмір не може перевищувати 250 тис. грн) згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 року № 738, якою затверджено Порядок надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу. За підсумками реалізації проекту «Робота, за період з липня по жовтень 2022 року, до Київської обласної служби зайнятості надійшло майже 1,4 тис. заяв, з них позитивне рішення отримали 146 осіб, які планують створити 276 нових робочих місця.

Рішенням Київської обласної ради від 15 листопада 2022 року № 416-14-VIII затверджені зміни до Комплексної програми «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022-2024 роки, затвердженої рішенням Київської обласної ради від 16 лютого 2022 року № 213-09-VIII, які передбачають заходи з додаткового відшкодування (компенсація) частини відсотків шляхом зниження розміру компенсаційної процентної ставки до рівня 0% річних за наданими уповноваженими банками кредитами суб'єктам мікро-, малого та середнього підприємництва в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

Однією з передумов економічного розвитку є якісна інфраструктура підтримки підприємництва. За оперативними даними, кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва становить 347 одиниць, зокрема: 10 бізнес-центрів, 3 бізнес-інкубатори, 4 технопарк, 11 індустріальних парків, 13 лізингових центрів, 54 небанківських фінансово-кредитних установ, 5 фондів підтримки підприємства, 30 інформаційно-консультативних установ. Функціонує 62 громадських об'єднань підприємців, з якими налагоджена дієва співпраця органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

З метою підтримки бізнес ініціатив здійснюють діяльність на території області 4 агенції розвитку підприємництва, зокрема: Агенція регіонального розвитку Київської області (далі – АРР), КП «Агенція стратегічного розвитку

Білої Церкви», КУ «Бучанська агенція регіонального розвитку» БМР, КП «Агентство регіонального розвитку» Славутицької міської ради.

З метою сприяння та успішного розвитку підприємництва, у Київській області діють Центри розвитку підприємництва, які функціонують на базах Києво-Святошинського районного центру зайнятості, Білоцерківського міськрайонного центру зайнятості та на базі Переяслав-Хмельницької міськрайонної філії Київського обласного центру зайнятості.

За даними Головного управління Державної податкової служби у Київській області, кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності станом на 01 січня 2023 року у порівнянні з їх кількістю на аналогічну дату 2021 року зросла на 3,6 тис. од. або на 1,9% і склала майже 194,0 тис. суб'єктів господарювання. Кількість фізичних осіб-підприємців збільшилась на 2,3 тис. од. або на 1,8% та становила майже 112,0 тис. осіб.

Суб'єктами малого та середнього підприємництва сплачено до бюджетів усіх рівнів 19 606,7 млн грн податків і зборів, що на 94,4 млн грн або на 0,5% більше у порівнянні з 2021 роком. Частка надходжень від суб'єктів малого та середнього підприємництва становила 75,5% від загальної суми мобілізації коштів до бюджетів усіх рівнів, що на 0,6 в.п. менше показника за відповідний період 2021 року.

Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень ділової активності та інвестиційного середовища в Україні. За результатами експертного дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією, інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України у першій половині 2022 року впав на пів пункту та склав 2,17 бала з 5-ти можливих. Це значення – найнижче з 2013 року.

Не зважаючи на складну економічну ситуацію, одним з пріоритетів роботи в області залишається стимулювання інвестиційної діяльності. З метою формування позитивного інвестиційного середовища, створення умов для інвестування в проекти, спрямовані на розвиток області, реалізується *Комплексна програма «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022-2024 роки* (далі – Програма), затверджена рішенням Київської обласної ради від

16 лютого 2022 року № 213-09-VIII (із змінами). У рамках виконання її заходів за рахунок коштів обласного бюджету забезпечено інституційну підтримку діяльності Агенції регіонального розвитку Київської області (далі – АРР).

Для забезпечення економічного розвитку, активізації інвестиційної діяльності, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури, створення нових робочих місць в області продовжується активна робота щодо розвитку інфраструктури існуючих індустриальних парків та створення нових таких парків.

Через складну економічну ситуацію в країні внаслідок військової агресії російської федерації, зменшення обсягів промислового та сільськогосподарського виробництва, втрату ринків збуту товарів загальний обсяг експорту зовнішньої торгівлі товарами за 2022 рік порівняно з аналогічним періодом 2021 року зменшився на 8,9% і становив 1 379,1 млн дол. США. Обсяг імпорту товарів скоротився на 37,0% та становив 2 181,4 млн доларів США.

Не зважаючи на складну ситуацію, що склалася у сфері зайнятості внаслідок повномасштабної військової агресії, український бізнес встиг адаптуватися до нових умов. Регіональний ринок праці хоча й пожвавлюється, проте, не такими значними темпами, як хотілося б. Через війну зарплати українців зменшилися, деякі спеціалісти втратили роботу, чимало професій стали малозатребуваними, попит на роботу перевищує пропозиції. Збитки від збройної агресії великі, частина компаній була змушена припинити своє існування. Деякі підприємства перепрофільовано або релоковано у безпечні регіони, тому змінилася структура ринку праці в розрізі областей України.

У 2022 році спостерігався значний вплив працездатного населення з ринку праці, зокрема до лав Збройних сил України, сил територіальної оборони, волонтерських та благодійних організацій, відповідно зростає потреба в максимально раціональному використанні робочої сили та забезпеченні сприятливого рівня адаптивності працездатного населення до змін на ринку праці.

Чисельність безробітних осіб, які скористалися послугами служби зайнятості Київщини у 2022 році, становила 50,1 тис. осіб, з них 38,5 тис. осіб мали статус безробітного. Станом на 01 січня 2023 року на обліку перебувало 9,3

тис. осіб, що мали статус безробітних громадян (95,7% від їх кількості станом на 01 листопада 2021 року), з них допомогу по безробіттю отримували 8,5 тис. осіб.

Станом на 01 січня 2023 року сума заборгованості із виплати заробітної плати становить 72,7 млн грн, у тому числі державних підприємств – 48,8 млн грн, комунальних підприємств – 11,4 млн грн, іншої форми власності – 12,5 млн гривень. З початку збройної агресії заборгованість із заробітної плати зросла на 18,7 млн гривень.

Здійснення прямої військової агресії Росії проти України призвело до руйнації цивільної інфраструктури, помешкань, загибелі українських громадян, у тому числі і на території Київської області.

За оперативною інформацією органів місцевого самоврядування Київщини, станом на 01 листопада 2022 року налічується понад 26 359 пошкоджених та зруйнованих об'єктів інфраструктури, а саме:

- 1 568 багатоповерхових житлових будинків;
- 22 534 приватних садиби;
- 116 адміністративних будівель та центрів надання адміністративних послуг;
- 5 об'єктів закладів вищої освіти;
- 74 об'єкти закладів дошкільної освіти;
- 141 об'єкт закладів загальної середньої освіти;
- 123 об'єкти закладів охорони здоров'я;
- 112 об'єктів закладів культури та релігійних споруд;
- 8 об'єктів соціального захисту;
- 16 об'єктів спорту;
- 809 об'єктів життєзабезпечення;
- 853 інших об'єктів.

Протягом 2022-2023 рр. здійснювались першочергові роботи з ліквідації наслідків воєнних дій згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2022 року № 280-р «Про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету».

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

2.1. Аналіз процесів цифрової трансформації регіонів України

Цифрова трансформація регіонів виступає однією із пріоритетних цілей, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021 -2027 роки. Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів у стратегії виділено: запровадження інноваційних технологій у системі управління розвитком міст на засадах концепції смарт-сіті, підвищення інституційної спроможності в регіонах щодо впровадження проєктів цифрового розвитку, розбудову IT-інфраструктури, створення цифрових платформ та галузевих рішень, відкриті дані та інші [13].

З метою прискорення цифрової трансформації регіонів, міст та ОТГ, здійснюється робота за такими напрямками:

- оцифровка даних та налагодження взаємодії між державними і регіональними реєстрами, що дозволить розширити набір послуг для громадян і організацій та зробити його дистанційним;
- запуск програми «Інтернет-субвенція», що дозволить підключити до єдиної державної мережі навіть віддалені села;
- впровадження програм для підвищення цифрової грамотності населення. Зокрема, вже більше 400 тис. громадян почали навчання на цифрових платформах «Дія», «Цифрова освіта»;
- комплексне покриття територій Інтернетом 4G.

Важливою умовою забезпечення цифрової адаптації регіонів є формування відповідного інституційного середовища, що сприятиме реалізації основних стратегічних завдань формування моделі цифрової економіки регіонів (рис. 2.1).

Рис.2.1. Стратегічні завдання цифровізації регіонів

Організаційну і фінансову підтримку процесів цифровізації у регіонах надають різноманітні міжнародні організації та Єврокомісія. Зокрема, «22 травня 2019 року Європейський Союз офіційно запустив в Україні нову програму «EU4Digital: підтримка цифрової економіки та суспільства у Східному партнерстві». EU4Digital націлена на розширення переваг Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу для України та інших держав Східного партнерства з метою стимулювання економічного росту, створення робочих місць, покращення життя людей та допомоги бізнесу. Програма

триватиме до грудня 2021 року. Її бюджет 11млн. євро, а виконує консорціум на чолі з ЕУ. Цілі програми визначають:

- у країнах Східного партнерства створення до 2021 року єдиного роумінгового простору, що означає дешевші дзвінки для українців, які подорожують регіоном;
- визначена допомога розвитку цифрових навичок, що визначатимуть потребам галузей, що розвиваються;
- цифровізація сфери охорони здоров'я eHealth;
- створення умов для інновацій і стартапів. В Україні це буде включати вибір Центру інновацій ІКТ та проведення навчання в цьому секторі;
- підтримка транскордонної електронної торгівлі, яка спростить експортні процедури, зменшить затримки на кордонах та збільшить безпеку і прозорість операцій, стимулюючи цифрову економіку в Україні, кількість та якість послуг, доступних споживачам» [16].

Ефективність процесів цифрової трансформації економічних та соціальних відносин у регіонах залежить від розвитку інформації та телекомунікацій та рівня доступу населення до якісного Інтернет-зв'язку. Однією з умов забезпечення прискореної цифровізації регіонів є доступ населення до Інтернету, тобто наявність Інтернет-покриття достатнього рівня швидкості на всіх територіях регіону. Головними чинниками розбіжностей у поширенні Інтернету в Україні є вік і тип поселення: простежується зворотна залежність між віком і використанням Інтернету - чим молодший вік, тим вище проникнення Інтернету. За останні чотири роки серед усіх вікових груп молодших за 60 років зростає кількість користувачів Інтернет, більш активна фаза цього процесу припадає на 2015-2016 роки. В той же час, за останні роки диспропорції проникнення Інтернету в населених пунктах різної величини помітно згладилися. На даний момент значно відстає у поширенні Інтернету сільська місцевість, мешканці якої частіше посилаються на обмеження в технічних можливостях підключення малонаселених пунктів [17]. Статистичні дані свідчать про істотне поліпшення доступу до Інтернету на рівні домогосподарств (таблиця 2.1.).

Таблиця 2.1

**Доступ домогосподарств до Інтернету, % до загальної кількості в
середньому по регіону**

Регіони України	2018	2019	2020	2021	Приріст, %
Україна	39	56	62	65,8	26,8
Вінницька	38	53	62	63,9	25,9
Волинська	32	48	56	56,8	24,8
Дніпропетровська	31	48	56	79,3	48,3
Донецька	27	46	43	68,0	41
Житомирська	37	52	57	54,6	17,6
Закарпатська	24	40	46	75,9	51,9
Запорізька	35	52	51	68,5	33,5
Івано-Франківська	23	41	48	65,3	42,3
Київська	42	59	69	60,8	18,8
Кіровоградська	23	43	49	54,1	31,1
Луганська	21	38	42	63,3	42,3
Львівська	43	56	66	68,9	25,9
Миколаївська	44	62	65	66,8	22,8
Одеська	66	68	69	69,8	3,8
Полтавська	27	46	52	52,2	25,2
Рівненська	28	44	51	51,6	23,6
Сумська	26	44	51	67,2	41,2
Тернопільська	25	42	49	64,9	39,9
Харківська	35	51	59	65,0	30
Херсонська	27	46	49	59,6	32,6
Хмельницька	27	45	52	55,3	28,3
Черкаська	39	55	57	59,5	20,5
Чернівецька	23	40	47	69,3	46,3
Чернігівська	42	59	67	55,3	13,3
м. Київ	52	67	78	83,7	31,7

Джерело: [7].

За період з 2018 по 2021 рік питома вага домогосподарств, що мали доступ до широкосмугового Інтернету вдома у середньому по Україні збільшилася на 26,8%. Найвищий рівень покриття домогосподарств у м. Київ у 2019 році складав 83,7% домогосподарств. Найнижчий рівень покриття домогосподарств Інтернетом у Рівненській області, це цей показник на кінець аналізованого періоду складає 51,6%.

Погоджуємося з думкою Герасимчук З. та Свиди І., що «Регіони повинні розробляти свої дорожні карти цифрової трансформації економіки з орієнтацією на досягнення стійкого розвитку тому, що кожний регіон має свою специфіку та потенціал для прогресу. Одним регіонам це простіше

зробити, інші потребують додаткової підтримки з боку держави. Тому в умовах цифрової економки досягнення стійкого розвитку потребує створення сприятливого інституціонального середовища, що сприятиме переходу на цифрові технології ключових галузей та сфер діяльності регіону» [14, с. 146]. Цікавим є факт, що попри зростання ролі цифрових технологій у розвитку підприємств, обсяги реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку в регіонах скорочуються. Як свідчать статистичні дані, за період 2018-2021 років обсяги послуг, що надавалися у регіонах підприємствами телекомунікацій та поштового зв'язку скоротилися у середньому на 63%.

До причин скорочення обсягів надання послуг можемо віднести скорочення обсягів діяльності самих підприємств. зокрема промислових а також оптимізацію витрат.

Проведений аналіз свідчить, що однією з основних альтернатив доступу до Інтернету, що набирає все більшої популярності в Україні є мобільний Інтернет.. Основними причинами росту популярності є порвано ви технологій, зокрема (WiMAX) як дозволяють використовувати швидкісний Інтернет та телефонів в яких ці функції здійснювати зручно, нові стандарти мобільного зв'язку, підвищення рівня покриття Інтернетом стандарту 4G. Важливою характеристикою Інтернет- зв'язку є його швидкість, що дозволяє отримувати більше можливостей у роботі та використовувати різні додатки. На сьогодні, майже 20% населення України вже має доступ до високошвидкісного Інтернету 4G. Проте, рівень покриття є швидкісним Інтернетом суттєвого диференційований у розрізі регіонів. Високий рівень покриття 4G характерний для обласних центрів та прилеглих територій, а у віддалених населених пунктах зв'язок слабкий або відсутній. Проблемним питанням є також забезпечення безперебійного Інтернет-зв'язку на автошляхах.

Статистичні дані свідчать, що галузь «Інформація та телекомунікації» не зважаючи на зростання її впливу на розвиток національної економіки та значні перспективи, все ще не здійснює суттєвого внеску у формування валового регіонального продукту більшості регіонів. Найвищий показники валової доданої вартості, створені в досліджуваній галузі у м. Київ, як і її питома

вага у валовій доданій вартості регіону (10%). До областей, в яких ІТ сектор відіграє достатньо суттєву роль у формуванні валової доданої вартості можна віднести також Львівську (6,7%) та Харківську область (6,1%). В інших регіонах ІТ сектор станом на кінець 2019 року не відіграє суттєвої ролі у забезпеченні економічного зростання.

Важливою умовою розвитку галузей та видів економічної діяльності є достатні обсяги інвестиційного забезпечення. Динаміка капіталовкладень свідчить про інвестиційний потенціал, стратегічні перспективи розвитку та ефективність інвестиційної політики у даній сфері як на державному, так і регіональному рівні. Як зазначає Федулова Л.І., « За відсутності спеціальної інвестиційної політики в Україні, як вже стало традицією, в Уряді покладаються на зарубіжну допомогу. Так, Європейський Союз включив Україну до свого інвестиційного плану розвитку європейської цифрової економіки. 600—700 млрд євро (670—780 млрд дол.) Європа повинна інвестувати в розвиток цифрової економіки. Ця сума включає інвестиції в Швейцарію, Україну і країни Західних Балкан, які є складовою цифрової інфраструктури. Для України ця сума може скласти 5—6 млрд євро [6, с.10]. Офіційна статистика фіксує невтішні дані щодо капітального інвестування у розвиток ІТ сектору як в Україні загалом, так і у розрізі регіонів. У 2021 році у розвиток сфери інформація та телекомунікації вкладено 21063,4 млн грн капітальних інвестицій, що на 30% менше, ніж у рекордному для ІТ галузі 2020 році. Протягом останніх 10 років обсяги капітального інвестування у галузь зросли на 144%, проте галузь і досі залишається однією з аутсайдерів у розподілі капітальних інвестицій в національній економіці, а її питома вага коливається в межах 3,4-4,4%. У регіональному розрізі найбільша питома вага інвестицій в сектор ІТ у валових інвестиціях м. Києва (13%) та у Донецькій області (5,6%). В інших регіонів частка інвестицій, спрямованих у розвиток галузі невиправдано низька і складає у середньому 0,3-2,1%.

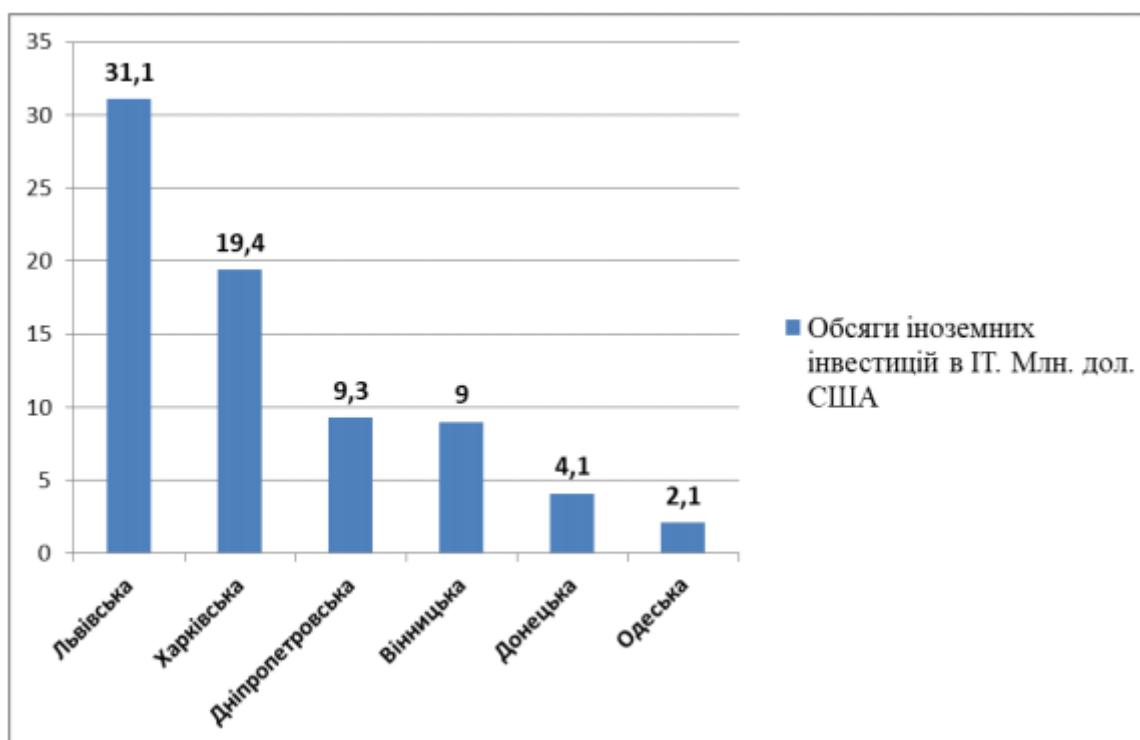

Рис. 2.2. Регіони України, в які залучено найбільші обсяги іноземних інвестицій у розвиток ІТ сектору за 2021 рік

Джерело: побудовано за даними [7].

Цікавим є розподіл іноземних інвестицій у розвиток інформації та телекомунікації регіонів, в яких їх обсяг складає від 2334,5 млн. дол.. США (м. Київ) до 520 -800 тис. дол.. США (Херсонська , Хмельницька, Сумська, Івано-Франківська, Закарпатська області). На рис.2.8. наведено області, що залучили порівняно значні обсяги іноземних інвестицій у сферу ІТ в 2021 році за виключенням м. Київ, дані з яким є непорівнянними. При цьому слід зазначити, що суттєві суми іноземних інвестицій у галузь почали спрямовуватися з початку 2020 року. До цього періоду обсяги іноземного інвестування були настільки незначними, що порівняння їх у динаміці є статистично некоректним.

На рисунку наведено області, що залучили у розвиток ІТ сфери найбільше іноземних інвестицій у 2021 році. Лідирує у даному списку Львівська область, у розвиток сектору «Інформація та телекомунікації якої залучено понад 31 млн дол. інвестицій. Варто зазначити, що значний внесок у формування сприятливого інвестиційного іміджу регіону справляє активність місцевої влади та бізнесу, що співпрацюють в напрямку

підтримки і розвитку ІТ-сектору. З метою оцінки рівня інформаційного та телекомунікаційного забезпечення економіки у регіонах України запропоновано обчислення загального коефіцієнту ефективності розвитку даного сектору, як суми часткових коефіцієнтів за наступними складовими:

$$KE_{IT} = K_{ДВ} + K_3 + K_{KI} + K_{II} + K_d$$

де, – коефіцієнт доданої вартості, визначає роль сектору інформації та телекомунікацій у створенні доданої вартості регіону, тобто опосередковано характеризує інформаційну складову регіонального розвитку й визначається за формулою:

$$K_{ДВ} = \frac{ДВ_{IT}}{ДВ_p}$$

K_3 – коефіцієнт зайнятості, визначає роль сфери інформації і телекомунікацій у створенні робочих місць регіону й визначається за формулою:

$$K_3 = \frac{ЧЗ_{IT}}{ЧЗ_p}$$

K_{KI} – коефіцієнт капітального інвестування характеризує рівень інвестиційного забезпечення розвитку цифрового сектору у регіоні порівняно з загальними обсягами капітального інвестування і визначається за формулою:

$$K_{KI} = \frac{KI_{IT}}{KI_p}$$

K_{II} коефіцієнт іноземного інвестування характеризує рівень іноземного інвестування розвитку цифрового сектору у регіоні та відповідний зовнішньоекономічний потенціал:

$$K_{II} = \frac{II_{IT}}{II_p}$$

K_d коефіцієнт доступу населення до інтернет- зв'язку у регіонах, що визначає ефективність інфраструктурного забезпечення цифрових трансформацій у регіоні:

$$K_d = \frac{\text{Кількість абонентів}}{\text{Чисельність наявного населення}}$$

Використання наведених коефіцієнтів у динаміці дозволить прослідкувати структурні зміни в економіці регіону під впливом розвитку сфери інформації та телекомунікацій, а значення загального коефіцієнту - рівень розвитку галузі в окремих регіонах, що може стати підставою для побудови відповідних рейтингів та удосконалення регіональних стратегій цифровізації.

Використовуючи дані державної служби статистики України, розраховано часткові та загальний коефіцієнт ефективності розвитку сектору інформації та телекомунікації у регіонах України станом на 2019 рік. Результати розрахунків наведено у таблиці 2.2. Результати проведених розрахунків показали, що як у розрізі регіонів так і в цілому по Україні сектор інформаційно-комунікаційних технологій поки-що не набув особливого розвитку, а роль його в економічних результатах регіонів є незначною.

Таблиця 2.2

Часткові та загальний коефіцієнти ефективності розвитку сектору інформації і телекомунікацій у розрізі регіонів України у 2021 році

Регіони	КДВ	КЗ	ККІ	КП	КД	КЕ
Вінницька	0,032	0,009	0,005	0,015	0,620	0,682
Волинська	0,013	0,008	0,002	0,000	0,560	0,583
Дніпропетровська	0,024	0,021	0,004	0,002	0,560	0,611
Донецька	0,015	0,012	0,056	0,002	0,430	0,515
Житомирська	0,021	0,015	0,003	0,000	0,570	0,609
Закарпатська	0,015	0,006	0,001	0,000	0,460	0,482
Запорізька	0,021	0,012	0,004	0,000	0,510	0,547
Івано-Франківська	0,017	0,006	0,002	0,000	0,480	0,506
Київська	0,025	0,020	0,002	0,000	0,690	0,737
Кіровоградська	0,013	0,011	0,002	0,001	0,490	0,516
Луганська	0,015	0,008	0,007	0,000	0,420	0,450
Львівська	0,067	0,017	0,008	0,019	0,660	0,770
Миколаївська	0,022	0,007	0,002	0,000	0,710	0,741
Одеська	0,031	0,015	0,012	0,002	1,130	1,189
Полтавська	0,009	0,009	0,003	0,000	0,540	0,561
Рівненська	0,016	0,010	0,001	0,000	0,510	0,537
Сумська	0,016	0,009	0,001	0,000	0,510	0,536

Тернопільська	0,019	0,008	0,003	0,004	0,490	0,524
Харківська	0,061	0,021	0,012	0,020	0,590	0,704
Херсонська	0,016	0,007	0,001	0,000	0,520	0,545
Хмельницька	0,015	0,007	0,001	0,000	0,520	0,542
Черкаська	0,022	0,009	0,003	0,000	0,570	0,605
Чернівецька	0,023	0,009	0,006	0,002	0,470	0,510
Чернігівська	0,020	0,011	0,001	0,000	0,670	0,702
м.Київ	0,107	0,028	0,134	0,129	0,980	1,378

Джерело: [7].

Аналізуючи результати розрахунків у розрізі окремих коефіцієнтів можна зробити такі висновки:

- 1) Питома вага сфери інформація та телекомунікації попри особливості даного сектору послуг, у структурі яких додана вартість складає понад 86%, на даний час все ще займає незначну частку у формуванні доданої вартості регіонів і коливається у межах від 10% (м. Київ) до 1,3% (Волинська і Кіровоградська області). Це зумовлено насамперед низьким рівнем матеріально-технічного забезпечення та державної підтримки галузі впродовж останніх десятиліть. У результаті в більшості регіонів не сформовано достатньої наукової бази та інфраструктури для активного розвитку галузі. А більшість технологій і обладнання, що застосовується імпортується із-за кордону.
- 2) Сектор інформації та телекомунікації не генерує достатню кількість робочих місць, що пов'язано з особливістю даної сфери, яка характеризується високим рівнем продуктивності праці та, з іншого боку, швидким розвитком тіньової зайнятості в секторі. У результаті, питома вага зайнятих у ІТ-сфері регіонів коливається у межах 2,8-0,6% у залежності від рівня науково-технічного потенціалу регіону.
- 3) Коефіцієнти капітального інвестування у розвиток сектору у регіонах коливаються в межах 0,056-0,001, що свідчить про надзвичайно низький рівень капіталовкладень у структурі валових інвестицій регіонів, що зумовлене з одного порівняно низькою капіталоємністю сектору, а з іншого-переважною орієнтацією бізнесу на імпорт обладнання, програмного забезпечення та ІТ послуг.

4) Аналіз коефіцієнтів іноземного інвестування розвитку сфери інформація та телекомунікації показав, що дана галузь, нажаль не є пріоритетною для фінансування іноземними інвесторами. Найвища питома вага іноземних інвестицій в ІТ сектор (2%) у структурі іноземних інвестицій у регіон спостерігається лише в окремих областях, а саме: Львівській, Харківській, Вінницькій та м. Київ (понад 13%). В інших регіонах іноземне інвестування розвитку сектору інформації та телекомунікацій відсутнє взагалі, або є незначним і складає 0,1 -0,3%.

5) Рівень доступу населення до мережі Інтернет характеризує розвиток інфраструктури, що необхідна для безперешкодного процесу цифрових трансформацій економіки і суспільства. У процесі оцінки використовувався загальний показник покриття по регіону, як середньозважений індекс доступу до послуг Інтернету населенням у сільських та міських поселеннях. Доцільно зазначити, що станом на кінець 2019 року це показник у середньому по регіонах складає понад 65%, а на окремих територіях понад 100. Лідирує за рівнем доступу м. Київ та Одеська область. Лідером рейтингу є, природно м. Київ, в якому створюється понад 55% продукції та послуг у сфері ІТ в Україні та зосереджено провідні наукові центри та дослідні установи сектору. Достатньо високий рівень коефіцієнту спостерігається також в Одеській області (1,19), що зумовлено виробничою спеціалізацією регіону та одним з найвищих рівнів покриття населення широкосмуговим Інтернетом. Відносно високі показники досягнуто у Львівській, Миколаївській, Київській та Харківській областях. Результати рейтингу показали, що лідерські позиції за рівнем розвитку інформацій та телекомунікацій займають переважно регіони, що містять у своєму складі великі міста-мільйонники, в яких сконцентровано значний науково-технічний потенціал України.

Основні характеристики проектів, що реалізуються у рамках діючих ІТ-кластерів у регіонах України наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Проекти, що реалізуються на базі найбільших ІТ-кластерів в Україні

Назва ІТ - кластеру	Проекти в освіті	Професійна співпраця	Інфраструктура
Київський ІТ кластер	Комунікаційна Платформа ОсвітаБізнес; AI програма в КПІ; Профоорієнтовані зустрічі; Магістерська програма Mastis	Івенти та безкоштовні консультації; Картка IT Club Kyiv; Startup World Cup; Грантові програми; Акселераційна програма	-
Харківський ІТ кластер	Hard Skills Exam; Mastis; Open IT 2019; Магістерська програма «Стратегічні комунікації та нові медіа» в ХНУ ім. В.Н. Каразіна	IT Talks; Easy2Start IT Career; Kids2IT; Students2IT, Kharkiv IT Unicorns; Passion Talk; International Relations	-
ІТ кластер Одеси	Introduction to IT	BlackSea IT Summit	-
ІТ кластер Дніпро	Шкільні та студентські олімпіади з програмування; Цикл тех. та проф. івентів; Просвітницька діяльність у школах; IT Dnipro Biz School	Проморолик «ІТ Дніпро»; 300 Startups Forum IT-календар Дніпра; ITDC_interview; IT Biz Meetup; IT Dnipro Conference; Hire Dnipro	Kindergarten
Львівський ІТ кластер	IT Expert; IT Future; IT Challenge; бакалаврські програми IoT@NULP, AI@NULP, DS@LNU, CS@LNU, DS&IS@LNU	IT Arena; Lviv IT Tour; Lviv IT Club; Lviv IT Jazz Conference; Futureland Festival	IT House; IT Village; IT Park; IT Jet
Конотопський ІТ кластер	IT Moms; Technology Nation; Клуб робототехніки; Курси програмування	Social Education Experiment; Квест Конотоп	GPS-трекери у громадському транспорті; Публічні веб-камери
Луцький ІТ кластер	EDUUP; Robopractica; Я знаю про ІТ	IT.WorkUp; Артхакатон "Університет міста"; IT-вакансії; ITpractice	IT social pro
ІТ кластер Вінниця	Інкубатор інновацій	Vinnytsia Idea Garage; Meet TEDxVinnytsia	Smart IT City; Вінницький технопарк

Позитивним прикладом впливу ІТ-кластеру на розвиток міста вже слугувати ІТ-кластер у м. Одеса. Слід зазначити, що у рейтинг у активності

та масштабності проектів, що реалізуються в ІТ-кластерах міст, Одеський ІТ-кластер посідає 5 місце в Україні. За даними спеціалістів проекту Ucluster, у місті діє понад 150 ІТ-компаній, серед них такі, як Luxoft, Ciklum, DataArt, Oracle, Beetroot, AB Soft, та інші міжнародні компанії, команди яких перевищують поріг у 100 осіб. В Одесі базується понад 30 аутсорсингових і 15 продуктових компаній, що приваблює фахівців з одеської області та інших міст. За рейтингом роботодавців Одеси 2018 року до найкращих з них увійшли: Netpeak, Provectus, Lohika, HYS Enterprise. В середньому програмний інженер заробляє в Одесі \$2100 на місяць, що не поступається столичним зарплатам.

Отже, створення ІТ-кластерів як комунікаційних платформ, що сприяють налагодженню співпраці між владою, бізнесом та освітніми організаціями, здійснюється обмін досвідом та створюються нові програми і проекти, що мають прикладне значення для розвитку територій, забезпечується інформаційна й цифрова підтримка важливих реформ є одним з важливих організаційних передумов для ефективної діджиталізації регіональних соціально-економічних систем. У зв'язку з цим, однією з пріоритетних стратегічних цілей стратегії цифрової трансформації регіону повинна стати саме створення сприятливих умов для розвитку різних організаційних форм та ІТ-екосистем на території регіонів.

2.2. Стан та оцінка процесів цифровізації соціально-економічної сфери Київської області

Основні напрями впровадження цифрових технологій у соціально-економічну сферу Київської області визначені Стратегією розвитку Київської області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 № 789-32-VII (із змінами від 15.10.2020 № 930-36-VII).

Виконання заходів з цифрової трансформації у Київській області останні п'ять років здійснювалось відповідно до Програми інформатизації Київської області на 2017-2021 роки «Електронна Київщина», затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.05.2017 № 317-14-VII (зі змінами), яка була

спрямована на прискорення процесу розробки та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних, цифрових технологій, застосування інструментів електронної демократії в органах державної влади та місцевого самоврядування, модернізацію цифрової інфраструктури.

У зв'язку з необхідністю продовження реалізації заходів, спрямованих на забезпечення належних умов для придбання ліцензійного програмного забезпечення, створення комплексної системи захисту інформації системи електронного документообігу, підтримки реєстрів Київської обласної державної адміністрації, удосконалення мережі ситуаційного центру Київської області, популяризацію цифрової трансформації регіону серед громад Київщини та задля розбудови інформаційного суспільства, створення умов для розвитку регіональної складової електронної інформаційної системи, удосконалення системи забезпечення місцевих органів влади повною й достовірною інформацією для підтримки процесів прийняття управлінських рішень, сприяння соціально-економічному розвитку Київщини шляхом упровадження сучасних та перспективних інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності області виникла необхідність у розробленні нової програми.

Київська обласна цільова програма «Цифрова Київщина» на 2022-2024 роки (далі - Програма) розроблена на виконання розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації від 27.09.2021 № 605 «Про ініціювання розробки проєкту Київської обласної цільової програми «Цифрова Київщина» на 2022-2024 роки», відповідно до законів України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації», «Про електронні довірчі послуги», «Про інформацію», «Про захист персональних даних», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державні цільові програми»; постанов Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 № 644 «Про затвердження Порядку формування та виконання регіональної програми і проєкту інформатизації», від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки»; розпоряджень Кабінету Міністрів України від 21.02.2001 № 54-р «Про затвердження державних замовників регіональних програм і проєктів інформатизації», від 16.11.2016 №

918-р «Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні»; рішень Київської обласної ради від 23.12.2016 № 214-11-VII «Про затвердження Порядку розроблення, прийняття Київських обласних комплексних та цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» (зі змінами) та від 19.12.2019 № 789-32-VII «Про затвердження Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки».

Програма визначає першочерговим завданням продовження інформатизації місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Вона передбачає подальше створення умов для ефективної діяльності державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, забезпечення прозорості діяльності органів влади та їх ефективної взаємодії з громадськістю, розвиток інформаційних послуг для громадян, впровадження сучасних інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності регіону.

Процес інформатизації в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування області станом на 2021 рік характеризується такими чинниками:

- придбано та підтримується в актуальному стані програмне забезпечення та серверне обладнання, яке забезпечує роботу електронного обміну інформацією із використанням електронної пошти в структурних підрозділах Київської обласної державної адміністрації;
- триває впровадження в структурних підрозділах Київської обласної державної адміністрації системи електронного документообігу;
- більшість сільських та селищних рад області оснащені комп'ютерною технікою із доступом до мережі Інтернет;
- здійснюються заходи щодо впровадження технічного захисту інформації інформаційних ресурсів Київської обласної державної адміністрації;
- продовжується створення та супроводження корпоративної і локальних обчислювальних мереж органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області, здійснюється забезпечення функціонування існуючих систем;

- 860 соціальних закладів Київської області забезпечено фіксованим широкосмуговим доступом до Інтернету зі швидкістю не менше 100 Мбіт/с;
- з 2013 року по 2021 рік в Київській області створено 150 точок доступу до адміністративних послуг (59 центрів надання адміністративних послуг, 1 територіальний підрозділ та 91 віддалене робоче місце адміністраторів центрів надання адміністративних послуг);
- всі центри надання адміністративних послуг Київської області долучилися до Дії;
- визначено 58 відповідальних осіб за впровадження цифрових технологій у територіальних громадах;
- 100% громад підключено до публічного сервісу «Реєстр територіальної громади» (РТГ) на офіційному веб-сайті Державної міграційної служби України (ДМС);
- проведено роботи щодо інтеграції власних інформаційних систем до відомчої інформаційної системи ДМС Бучанською, Золочівською, Славутицькою, Томашівською, Українською територіальними громадами;
- розроблено та затверджено Концепцію «Смарт сіті Бровари 2025» (рішення Броварської міської ради від 27.05.2021 № 208-07-08) і Концепцію цифрового розвитку Фастівської міської територіальної громади на 2021-2025 роки (рішення Фастівської міської ради від 16.09.2021 № 12-XI-VIII).

Значна увага в Київській області приділяється цифровим процесам у соціальних сферах життєдіяльності регіону.

В рамках трансформації системи охорони здоров'я проведено організаційно-консультаційну роботу в медичних закладах первинної ланки медичної інформаційної системи (МІС). Загалом близько 100 медичних закладів області було підключено до МІС, зокрема до системи Helsi, МЕДЕЙР, МЕДСТАР тощо.

Заходи з цифровізації також активно впроваджуються в освітньому процесі. Одним з основних напрямів діджиталізації в освіті є проведення повної комп'ютеризації закладів загальної середньої освіти. Усі заклади освіти мають власні сайти, де постійно розміщуються нормативно-правові акти, чинні в галузі освіти, правила прийому до закладів, методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу, у тому числі за дистанційною формою навчання. Застосування сучасних технологій навчання у закладах освіти неможливе без підключення до швидкісної мережі Інтернет. В області до мережі Інтернет підключено 100% закладів загальної середньої освіти (703 ЗЗСО), але швидкість від 100 Мбіт/с мають лише 245 із них.

Актуальним також залишається питання впровадження та розвиток системи електронного документообігу в освітньому процесі, зокрема використання е-щоденників та е-журналів. У Київській області 196 закладів загальної середньої освіти використовують електронні щоденники та електронні журнали: Ejournal, E-school, HUMAN, Atoms, «Моя школа», ТОВ «Національні освітні технології», «Нові знання».

У виконанні просвітницьких та інформаційних функцій провідну роль також відіграють 869 публічних бібліотек області. Бібліотеки області активно впроваджують Електронну систему моніторингу публічних бібліотек, ініційовану Міністерством культури та інформаційної політики України, з метою збору, зберігання і обробки статистичних даних, які надаються бібліотеками в режимі онлайн. Парк комп'ютерної техніки в бібліотеках збільшився до 868 комплектів. Доступ до мережі Інтернет мають 3 обласні бібліотеки та у 206 бібліотеках області створено 693 Інтернет-місць для користувачів, з них 191 – у сільських бібліотеках.

Реалізується проєкт отримання державної субвенції на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності широкосмугового доступу до Інтернету у сільській місцевості. Проведений аудит наявності/відсутності оптоволоконних мереж у населених пунктах області, надавалася методична допомога з підготовки громадами документів для проведення тендерних процедур. Загалом 13 громад

Київської області отримали державну Інтернет-субвенцію, загальна сума коштів виділена громадам Київської області склала 4,64 млн. грн.

Київська область є однією із найбільших регіонів України з населенням понад 1,7 млн. осіб і одним із важливих завдань стоїть забезпечення доступу населення Київської області до послуг мобільного зв'язку та широкосмугового доступу до мережі Інтернет, а також покриття Київської області якісним мобільним зв'язком як у сільській місцевості так і на міжнародних та національних автошляхах.

8 вересня 2020 року було підписано Меморандум про співробітництва між Київською обласною державною адміністрацією та Українською асоціацією операторів зв'язку «Телас», ПрАТ «ВФ УКРАЇНА», ПрАТ «КІЇВСТАР» і ТОВ «ЛАЙФСЕЛЛ» метою якого є створення умов для якісного покриття Київської області мобільним зв'язком (різних поколінь) та широкосмугового доступу до мережі Інтернет.

З початку 2021 року, за даними операторів, 4G-покриття отримали понад 240 населених пунктів Київської області. За інформацією операторів мобільного зв'язку близько 60 % населених пунктів забезпечені покриттям LTE та близько 60 % автомобільних доріг і понад 90 % населення Київської області отримують послуги мобільного зв'язку.

Задля ефективної співпраці та в рамках зазначеного Меморандуму розпорядженням голови Київської облдержадміністрації Василя Володіна від 29.01.2021 № 54 утворено робочу групу з розробки пропозицій з покращення доступу населення Київської області до послуг мобільного зв'язку та широкосмугового доступу до мережі Інтернет.

Також, Київська область активно реалізує проєкт Міністерства цифрової трансформації України з надання громадам державної субвенції на розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг. Зазначену субвенцію отримали 11 громад на забезпечення обладнанням, зокрема для видачі паспортних документів, посвідчення водія та реєстрації транспортних засобів. Загальна сума коштів, яка виділена громадам Київської області складає 8,9 млн.грн. Загалом у Київській області функціонує 59 центрів надання

адміністративних послуг, з яких 6 – при РДА, 24 – при міських радах, 19 – при селищних радах, 10 – при сільських. Також працює 90 віддалених робочих місць та один територіальний підрозділ.

Значна увага приділяється питанням забезпечення захисту інформаційних систем області. Задля запобігання кібератак вжито заходи щодо підключення до платформи обміну інформацією про кіберінциденти (Malware information sharing and threats sharing platform «Ukrainian Advantage», MISP-UA), яка в режимі реального часу забезпечує обмін даними про кіберризики, атаки та інциденти на об'єктах критичної інфраструктури, установах та підприємствах державних електронних ресурсах.

Стрімке впровадження цифрової трансформації робить цифрові навички (компетенції) громадян ключовими серед інших навичок. Вміння працювати із цифровими інструментами поступово стає постійним та необхідним для більшості спеціалізацій, зокрема в органах державної влади.

За результатами дослідження «Цифрова грамотність населення України», яке було проведено вперше в Україні Програмою EGAP (Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади») для Міністерства цифрової трансформації України, 53% населення України володіють цифровими навичками нижче базового рівня. Так, взагалі не володіють такими навичками 15,1% українців, а низький рівень мають 37,9% громадян.

У північному регіоні 14,4% – зовсім не володіють цифровими навичками, 33,4% – відсутні цифрові навички в одній із чотирьох сфер компетенцій, 23,8% – володіють навичками з чотирьох сфер на рівні не нижче «середнього», 28,3% – володіють всіма компетенціями «вище середнього» та мають високий рівень цифрової грамотності.

Цифровізація, розбудова нових можливостей, поява нових державних та регіональних е-сервісів для громадян зумовлює розвиток цифрового суспільства, яке інтенсивно та продуктивно використовує цифрові технології для власних потреб (самореалізація, робота, відпочинок, навчання, дозвілля кожного), а також для досягнення та реалізації спільних економічних, суспільних та громадських цілей.

Таблиця 2.4.

Ресурсне забезпечення Київської обласної цільової програми

«Цифрова Київщина» на 2022-2024 роки

тис. грн

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	Етап виконання Програми			Всього витрат на виконання Програми
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	
Обсяг ресурсів, всього, в тому числі:	12460,0	7960,0	7460,0	27 880,0
державний бюджет	-	-	-	-
обласний бюджет	12460,0	7960,0	7460,0	27 880,0
районні, міські (міст обласного значення), об'єднаних територіальних громад бюджети	-	-	-	-
бюджети сіл, селищ, міст районного значення	-	-	-	-
кошти небюджетних джерел	-	-	-	-

Основні проблеми, що потребують вирішення:

- низький рівень функціонування та розвитку окремих сегментів інформаційно-комунікаційної системи (бази даних, реєстри, захист інформації тощо) та ресурсів (обробка даних, локальні інформаційно-комунікаційної мережі тощо) місцевих органів державної влади;

- недостатньо розвинута інфраструктура інформатизації окремих територій області, відсутність мотивації ІТ-бізнесу для створення зазначеної інфраструктури в сільській місцевості;

- недосконала система захисту персональних даних у документах, які супроводжують процедури надання послуг у електронному вигляді;

- недостатній рівень гарантування інформаційної безпеки інформаційно-комунікаційних систем, що використовуються органами публічного управління області;

- велика кількість морально та фізично застарілої комп'ютерної техніки в Київській облдержадміністрації, її структурних підрозділах, територіальних громадах області;

- низький рівень комп'ютерної грамотності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, а також населення області;

недостатня компетентність державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, представників громадських об'єднань, а також громадян щодо використання технологій е-урядування та е-демократії;

- повільні темпи розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери, у тому числі в діяльність органів влади області, зокрема з використанням відкритого коду;

- низькі темпи розвитку внутрішніх систем електронного документообігу та сучасних інформаційно-аналітичних інструментів підтримки прийняття управлінських рішень;

- помітна «цифрова нерівність» у використанні інформаційно-комунікаційних технологій між сільськими та міськими територіями;

- низький рівень залучення територіальних громад області до участі у процесах формування інформаційного суспільства, впровадження технологій е-демократії, у тому числі із залученням ресурсів міжнародних організацій;

- необізнаність жителів та суб'єктів господарювання області щодо послуг, які надаються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;

- низькі показники щодо доступу до широкосмугового Інтернету у розрізі окремих населених пунктів області;

- недостатній рівень забезпечення інформаційної безпеки у процесі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В основу нової регіональної політики в Україні, яка реалізовується протягом 2021 -2027 років, закладено «перехід від переважно територіально нейтральної до територіально спрямованої політики розвитку територій на основі стимулювання використання їх власного потенціалу, надання підтримки окремим територіям, що характеризуються особливими проблемами соціально-економічного розвитку». В залежності від функціонального типу території фактично це означає відхід від єдиного підходу до підтримки депресивних територій і диференціацію інструментарію регулювання регіонального розвитку. Серед інших новацій: посилення ролі Агенцій регіонального розвитку, зростання уваги до «м'яких» розвиткових проєктів, розвиток регіонів на засадах інклюзії усіх суб'єктів економіки, визнання громад суб'єктами регіональної політики, закріплення 1/3 коштів Державного фонду регіонального розвитку на реалізацію програм регіонального розвитку Стратегії, спроможних стратегічно планувати розвиток та ефективно управляти ресурсами для розвитку» [9].

Дослідження стратегічного плану Київської області та інших регіонів на період до 2027 року засвідчили, що цифровізація у них розглядається як важливий елемент розвитку економіки та один з пріоритетних напрямків регіональної політики. Зокрема, основними цілями цифрової трансформації зазначено: розвиток ІТ, як сектору з потенційними можливостями до швидкого зростання, розбудова та модернізація інфраструктури зв'язку а також цифрова трансформація державного управління, надання адміністративних послуг та розширення онлайн-сервісів для населення. Разом з цим, у стратегіях майже не враховано вплив цифрових технологій на розвиток галузей економіки, що може викликати суттєві структурні зміни у господарстві, пріоритетах економічного розвитку та зовнішньоекономічних стратегіях.

Київська обласна цільова програма «Цифрова Київщина», яка розроблена на 2022-2024 роки передбачає наступні цілі:

- забезпечення жителів та суб'єктів господарювання області необхідною і достатньою інформацією в усіх сферах діяльності, сприяння зростанню економічного потенціалу області, підвищенню продуктивності суспільного виробництва продукції і послуг, поліпшенню соціально-економічних та екологічних умов життя людини через впровадження технологій електронного урядування, електронної демократії, інших сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій, розвиток інфраструктури відкритих даних, електронно-комунікаційного середовища та забезпечення рівності громадян незалежно від місця їх проживання в дотриманні їх конституційних прав;

- розширення доступу до інформації про діяльність місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування області, у тому числі територіальних громад, та надання можливості безпосередньої участі як інститутів громадянського суспільства, так і громадян у процесах прийняття управлінських рішень;

- підвищення якості та доступності адміністративних послуг, спрощення процедур їх надання;

впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у регіональному управлінні, охороні здоров'я, культурі, освіті, науці, бізнесі тощо;

- підвищення рівня комп'ютерної грамотності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування області;

- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян;

- сприяння розвитку спроможності місцевих громад за рахунок використання сучасних інформаційних технологій;

- поліпшення стану інформаційної безпеки, за рахунок створення ситуаційних центрів, метою яких є забезпечення оперативного прийняття управлінських рішень, під час виникнення кризових ситуацій та визначення потенційних та/або реальних загроз, що загрожують національній безпеці України.

Програма спрямована на розробку нормативно-методичних матеріалів, створення інформаційно-аналітичних систем та їх елементів за напрямками функціонування органів місцевого самоврядування (локальних обчислювальних

мереж, програмно-технічних комплексів, баз даних тощо), розроблення та впровадження систем захисту інформації.

Реалізація Програми має здійснюватися з дотриманням таких основних принципів і забезпечити:

- узгодженість регіональних пріоритетів інформатизації з основними напрямками соціально-економічного розвитку області та Національної програми інформатизації;
- координацію, розробку та реалізацію регіональної, міжгалузевих, відомчих програм інформатизації щодо цілей, етапів, ресурсів та об'єктів робіт;
- спадковість, поступовість і безперервність при реалізації проєктів (завдань) Програми на наступні роки;
- випереджаючий розвиток нормативно-правової бази з врегулювання відносин учасників створення, розповсюдження та використання інформаційних продуктів і послуг;
- створення організаційних і фінансових засад для реалізації завдань інформатизації;
- постійний моніторинг виконання завдань і перерозподіл та концентрацію ресурсів на користь найбільш результативних напрямів інформатизації.

Програма відповідає оперативній цілі 4.1. «Розвиток територій в інтересах територіальних громад» Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.12.2019 № 789-32-VII (із змінами).

Програма впроваджується в один етап протягом 2022-2024 років.

Придбання товарів, робіт та послуг, передбачених заходами Програми, здійснюється із використанням системи електронних закупівель ProZorro, у разі якщо вартість предмета закупівлі не перевищує мінімальні вартісні межі, встановлені Законом України «Про публічні закупівлі».

Перелік заходів Програми може коригуватися залежно від реальних потреб та завдань, які визначаються Програмою.

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів державного бюджету (за умови реалізації загальнодержавних проєктів інформатизації),

коштів обласного бюджету та інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України. Фінансування Програми за рахунок коштів обласного бюджету здійснюватиметься відповідно до кошторису, що затверджується на кожний рік.

Обсяги та джерела фінансування Програми зазначаються у переліку заходів програми (Додаток В).

Розглянемо напрямки програми та результативні показники. Головне завдання Програми полягає в забезпеченні умов для ефективного управління на всіх рівнях виконавчої влади в області шляхом створення і впровадження елементів загальнонаціональних програм у сфері інформатизації, що забезпечить інформаційну підтримку прийняття стратегічних і тактичних рішень на основі аналізу оперативної та достовірної інформації, моделювання соціально-економічних процесів.

Пріоритетними напрямками інформатизації області в різних сферах діяльності є:

- організаційне та методичне забезпечення Програми;
- розвиток інформаційної інфраструктури області;
- підтримка в належному робочому стані та забезпечення функціонування існуючих систем;
- створення інфраструктури відкритих даних;
- розвиток цифрових можливостей, впровадження цифрових технологій у сферах публічного управління, освіти, науки, охорони здоров'я, культури тощо;
- впровадження технологій е-урядування в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування області;
- організація захисту інформації.

Програмою передбачено виконання таких заходів:

1. впровадження регіональної системи електронного документообігу в облдержадміністрації, структурних підрозділах облдержадміністрації, райдержадміністраціях, об'єднаних територіальних громад області;
2. забезпечення органів влади області засобами сучасної обчислювальної техніки: придбання комп'ютерного та офісного обладнання з програмним

- забезпеченням для повноцінного функціонування СЕД, придбання та налаштування серверного та електронного комунікаційного обладнання, оренду хмарного сховища, створення структурованої кабельної мережі, технічну підтримку, придбання обладнання для резервного копіювання;
3. розробка нормативно-правових та організаційно-технічних документів щодо організації виконання завдань Програми;
 4. проведення та участь у форумах, конференціях, семінарах, тематичних круглих столах, виставках;
 5. забезпечення виконання норм чинного законодавства щодо дотримання прав інтелектуальної власності;
 6. забезпечення технічного захисту інформації в інформаційно-комунікаційних системах органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області, формування комплексних систем захисту інформації;
 7. удосконалення серверної та мережевої інфраструктури створення та підтримка реєстрів ОДА, РДА, ОМС;
 8. організація та забезпечення роботи Цифрової Академії Київщини: навчання та перепідготовки державних службовців, співробітників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, організація навчання жителів області цифровим навичкам;
 9. організації та проведення щорічного заходу Kyiv regional CDTO Camp для команди цифровізаторів Київської області;
 10. сприяння розвитку платформ та офіційних сайтів або порталів, їх модернізація та технічна підтримка;
 11. впровадження цифрових інструментів в громадах області;
 12. виготовлення рекламно-іміджевої продукції та інформаційно-презентаційних матеріалів для популяризації цифрової трансформації області;
 13. започаткування щорічного відзначення дня працівників центрів надання адміністративних послуг.

Найважливішими наслідками інформатизації, які визначають успіх у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку, є впровадження технологій е-урядування та побудова сучасної системи регіонального управління, розвиток електронно-комунікаційного середовища, пріоритетних напрямів економіки та соціальної сфери, створення потужних інформаційних ресурсів, надання електронних адміністративних послуг, отримання громадянами рівного якісного доступу до інформації про послуги закладів освіти, охорони здоров'я, державних та комунальних установ, сприяння становленню інформаційного суспільства.

Результатами практичного впровадження ідей і проєктів Програми в життєдіяльність органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, закладів і установ області стане:

розвиток інформаційної інфраструктури Київської області та забезпечення умов для її безпечного функціонування;

- подальший розвиток електронно-комунікаційного середовища області;
- об'єднання всіх місцевих органів влади корпоративною мережею зв'язку, що дасть можливість забезпечити їх у повному обсязі послугами електронної пошти, доступом до мережі Інтернет та інформаційних ресурсів області;

- розвиток систем е-документообігу в місцевих органах виконавчої влади та сприяння впровадженню систем е-документообігу в органах місцевого самоврядування;

- запровадження е-послуг в рамках власних повноважень органів місцевого самоврядування;

- впровадження сервісів для громадян у сфері освіти, охорони здоров'я, культури тощо;

- забезпечення безперервного функціонування регіональних електронних інформаційних ресурсів;

- підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на постійно діючих курсах, короткотермінових та виїзних семінарах, підвищення ефективності навчального процесу з використанням засобів дистанційної освіти державних службовців;

- забезпечення працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області засобами клієнтських автоматизованих робочих місць і копіювально-розмножувальної техніки;
- розширення потужностей інформаційно-комунікаційного вузла органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області;
- розширення системи зберігання даних вузла (модульна система зберігання даних, масив жорстких дисків та стрічкових накопичувачів). Оновлення та супровід серверного програмного забезпечення, сприяння створенню рішень на основі хмарних технологій;
- проведення реінжинірингу послуг та переведення їх в електронний вигляд, у рамках власних повноважень органів місцевого самоврядування.

Виконання заходів Програми, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери діяльності дозволять забезпечити подальший розвиток цифрової економіки та інформаційного суспільства у Київській області, інтегрувати область до світового інформаційного простору, забезпечити сталий економічний розвиток.

На основі проведених досліджень для удосконалення процесу стратегічного планування та прогнозування розвитку регіонів нами запропоновано методику Форсайту, що дозволить визначити орієнтовану структурну конфігурацію господарства регіону за умови продовження тенденцій прискореної цифровізації економіки. При плануванні та реалізації процедури форсайту важливо дотримуватися таких кроків:

1. Формування об'єкта форсайту, тобто чітке визначення явища, продукту чи процесу до якого застосовуватиметься даний метод.
2. Визначення істотних умов, тобто цільові показники (співвідношень, моделі) якої необхідно досягнути у майбутньому. Принципово-важливим на даному етапі є визначення кількісного або якісного виміру даних умов.
3. Сканування та організація процесу. Цей етап передбачає вибір методів дослідження, відбір експертних груп, виявлення найбільш істотних чинників вплив на об'єкт дослідження.

4. Визначення альтернатив майбутнього. На цьому етапі здійснюються обчислення прогнозних тенденцій, моделювання та програмування проектних тенденцій, визначаються зони невизначеності, прогалини, ймовірнісні оцінки.

5. Планування і реалізація. Даний етап передбачає розробку і створення дорожньої карти реалізації необхідних змін, підбір інструментів стимулювання та регулювання процесів для їх ціленаправленого розвитку, обговорення майбутнього з ключовими експертами та стейк холдерами.

Враховуючи особливості форсайту, модель прогнозування передбачає експертну та економіко-математичну складову. Основі етапи та види робіт для проведення форсайту впливу цифрових технологій на економіку регіону наведено на рис. 3.2.

У пропонованій моделі елементи економічної статистики та прогнозування поєднуються з експертними підходами, що дозволяє розраховувати ймовірні сценарії розвитку процесів і досліджуваних явищ, вносити на кожному етапі корективи за результатом обговорення в експертних групах а також моделювати механізми впливу на процеси задля реалізації позитивного сценарію.

Рис. 3.1. Орієнтовна модель цільового форсайту у процесі розробки стратегії регіону

При застосуванні економіко-аналітичної моделі у якості гіпотези прийнято той факт, що цифрові технології є мобільними, а тому їх впровадження у розвиток видів економічної діяльності не залежить від безпосереднього розміщення у регіоні. У зв'язку з цим, нами здійснено форсайт впливу цифровізації на розвиток основних секторів економіки Одеської області із урахуванням прогнозних тенденцій розвитку цифрового сектору в Україні. Пропонований метод прогнозування передбачає такі етапи:

1. Визначення щільності лінійних зв'язків між розвитком цифрових

технологій в Україні та основними видами економічної діяльності з використанням методики кореляційно-регресійного аналізу;

2. Вибір сфер економічної діяльності, розвиток яких найбільше залежить від процесів цифровізації та обчислення коефіцієнтів еластичності;

2. Форсайт впливу цифрових технологій на розвиток галузей Одеської області за умови, що еластичність зберігатиметься у межах закладених у попередньому періоді.

Звичайно, даний підхід має суттєві недоліки, серед яких нелінійний характер та стрибкоподібні темпи розвитку цифрових технологій а також непередбачуваність сили впливу на окремі галузі чи підприємства, їх обсяги виробництва чи продуктивність праці. Проте, даний інструментарій дозволяє сформулювати хоча б приблизні обриси майбутнього та внести корективи в окремі стратегії розвитку регіону.

Цифрова трансформація економіки та управління на сьогодні визнана одним з пріоритетних векторів стратегічного розвитку регіонів та об'єднаних територіальних громад, що покликана сприяти формуванню єдиного прозорого, безпечного та функціонально – зручного цифрового середовища, як основної платформи взаємодії влади, бізнесу і населення у напрямку підвищення ефективності розвитку всіх елементів регіональних систем, зниження корупції, підвищення регіональної згуртованості, забезпечення балансу інтересів, підвищення конкурентоспроможності територій та створення умов для якісного людського розвитку. Як зазначено на офіційному сайті адміністративних послуг України, «Стратегія регіонального розвитку до 2027 року містить понад 60 завдань цифрової трансформації. Пріоритетними цілями є:

- забезпечення всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст) та соціальних закладів безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету;
- отримання електронних послуг через смартфон запровадження можливості;
- підвищення рівня цифрової грамотності населення;

- впровадження електронного документообігу;
- забезпечення електронної взаємодії між національними реєстрами, реєстрами органів місцевого самоврядування;
- в електронну форму переведення пріоритетних публічних послуг;
- впровадження влади відкритих даних регіональними органами;
- розвиток інструментів електронної демократії» [10].

Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів на середньострокову перспективу, визначеними у якості пріоритетних є: запровадження інноваційних технологій у системі управління розвитком міст на засадах концепції смарт-сіті, підвищення інституційної спроможності в регіонах щодо впровадження проєктів цифрового розвитку, розбудову ІТ-інфраструктури, створення цифрових платформ та галузевих рішень, відкриті дані та інші. По кожному з цих напрямів розробляється комплекс необхідних завдань для різного рівня населених пунктів [11].

З метою забезпечення ефективності процесів цифрової трансформації регіонів урядом розроблено загальні рекомендації щодо застосування інформаційних технологій у діяльності органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад та створених ними центрів надання адміністративних послуг. Згідно даних рекомендацій, базовою умовою для ефективного впровадження цифрових технологій у практику публічного управління та урядування є зацікавленість у даному процесі голови ОТГ а також його підтримка з боку депутатів та членів громади. Зокрема, у документі зазначено, що «Впровадження сучасних організаційних підходів у роботі органу місцевого самоврядування ОТГ, у т.ч. застосування інформаційних технологій, неможливе без ініціативи «першої особи» - місцевого голови. Така особа повинна добре розуміти суть належного урядування, організацію ефективного надання адміністративних та інших послуг, застосування ІТ. Також важливо, щоб підтримку впровадженню ІТ надавали місцеві депутати та громада. Тому, для системного впровадження та застосування ІТ потрібно розробити і затвердити Концепцію розвитку ІТ (Програму інформатизації ОТГ), у якій необхідно описати існуючий стан

(недоліки) застосування ІТ, сформувані заходи на наступні 3 роки та рік, які впроваджуватимуться в ОТГ, підрахувати реальні видатки на виконання завдань, відпрацювати питання залучення коштів з різних джерел фінансування. Такий документ є елементом формування бачення впровадження ІТ владою ОТГ, мінімізації помилок та прорахунків і є необхідним для комунікації з громадою, депутатським корпусом.

На основі проведених досліджень визначено, що стратегія цифрової трансформації регіону являє собою систему пріоритетних цілей, та розроблених для їх реалізації програм, щодо поступової цифрової адаптації всіх елементів та суб'єктів регіонального середовища в напрямку формування інтегрованого багатфункціонального цифрового простору, що сприятиме їх зближенню, згуртованості, оптимізації комунікацій, спрямованих на вирішення економічних, соціальних й екологічних проблем територій на основі використання спеціалізованих цифрових продуктів і послуг.

Спрощена модель цифрової екосистеми на рівні об'єднаних територіальних громад як первинної ланки публічного управління та важливого елементу регіональної цифрової системи наведена на рис.3.2.

Дана модель передбачає цифрову інтеграцію основних соціально- та економічно значущих елементів ОТГ, що забезпечують життєдіяльність та функціональну придатність територіальної системи, а саме: населення, органів управління ОТГ, систем комунального транспорту та житлово-комунальних послуг, освітнього середовища, медичного забезпечення, культури і спорту. Забезпечення взаємодії між окремими суб'єктами на функціональними напрямками інформаційного середовища територіальної громади потребує єдиної інтеграційної платформи, а також ефективного налаштування спеціалізованих програм, що обслуговують відповідні функції, зокрема: е-освіта, е-медицина, е-урядування та інших складових.

Рис. 3.2. Стратегічна модель цифрової екосистеми територіальної громади.

Однією з цілей цифровізації ОТГ є формування електронної платформи та відповідного мобільного додатку «ОТГ у смартфоні», що дозволить жителям громади на основі особистої реєстрації приймати участь в обговоренні проектів рішень, формувати, підтримувати чи голосувати за відповідні петиції, формулювати звернення до керуючих органів, замовляти адміністративні послуги тощо.

Ефективне налаштування відповідних інформаційних систем дозволяє розширювати межі інформаційного середовища громади шляхом доручення інших електронних систем та програмних продуктів, серед яких: фінансові інструменти обслуговування населення, регіональні інвестиційні платформи, GIS- системи, логістичні мережі, функціонування яких сприятиме підвищенню ділової активності та конкурентоспроможності розвитку територій.

Проведені дослідження показали, що основними перешкодами для ефективного здійснення процесу цифрових трансформацій регіонів, і, зокрема новостворених територіальних громад, є насамперед: застаріла матеріально-технічна база установ, брак спеціалістів, що здатні впроваджувати та використовувати цифрові технології у роботі, низький рівень цифрової грамотності спеціалістів на місцях, низький рівень цифрової культури та практики використання цифрових продуктів населенням, суттєві між територіальні диспропорції широкосмугового покриття Інтернетом. Вирішення даних проблем є першочерговим завданням органів публічного управління на підготовчому етапі реалізації стратегії.

ВИСНОВОК

Сучасний етап розвитку суспільства та економічних відносин характеризується стрімким розвитком процесів цифровізації, що охоплюють все більші сфери та ніші соціально-економічних систем. В цих умовах, конкурентоспроможність як національної економіки загалом, так і окремих суб'єктів бізнес-середовища залежить від здатності створювати, впроваджувати та ефективно використовувати цифрові технології в усіх сферах функціонування.

Під цифровізацією розуміють здатність технологій позитивно впливати на результативність, ефективність, вартість та якість економічної, суспільної та особистої діяльності завдяки механізму економічного зростання.

Відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України були визначені «технологічні концепції соціально-економічного регулювання територіального розвитку під впливом цифровізації, а саме: "Цифрове" робоче місце державного службовця, багатоканальне інформування та залучення громадян, відкриті дані, "Інтернет речей", "Цифрові" державні платформи».

В кваліфікаційній роботі визначено, що до основних принципів формування регіональних стратегій розвитку в умовах цифрових трансформацій належить: формування відповідного інституційного середовища, удосконалення нормативно правової бази, модернізація системи державного управління. Науковцями системно-функціональний підхід до стратегічного управління розвитком регіону, що визначає функції та включає інструменти реалізації стратегії (SWOT-аналіз, А-В-С-аналіз, місії та бачення, стратегічний план, управління змінами, аутсорсинг, бенчмаркінг, ключові компетенції).

В роботі був здійснений аналіз економічного і соціального розвитку Київської області. Так, унаслідок бойових дій на території Київщини економіка Київської області зазнала значних втрат. Чимало підприємств опинилися в районах активних бойових дій і були змушені припинити роботу, а ті, які перебували відносно далеко від обстрілів, теж зазнали значних економічних втрат через проблеми з логістикою, нестачу сировини та кадрів. З початком

військових дій у 2022 році економіка області зазнала значних втрат. Наслідками негативного впливу збройної агресії російської федерації для підприємств області стало падіння обсягів реалізації їх продукції, зменшення кількості покупців, відсутність обігових коштів, порушення логістичних ланцюгів постачання матеріалів та комплектуючих, а також вилучення з виробничого процесу кваліфікованих спеціалістів до Збройних Сил України. Наразі у Київській області вживаються першочергові заходи щодо відновлення зруйнованої та пошкодженої інфраструктури житлового фонду, закладів освіти, охорони здоров'я, спорту, культури, адміністративних будівель, інженерних мереж, дорожнього господарства.

У другому розділі кваліфікаційної роботи був проведений аналіз процесів цифрової трансформації регіонів України. Цифрова трансформація регіонів виступає однією із пріоритетних цілей, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021 -2027 роки. Серед основних напрямів цифрового розвитку регіонів у стратегії виділено: запровадження інноваційних технологій у системі управління розвитком міст на засадах концепції смарт-сіті, підвищення інституційної спроможності в регіонах щодо впровадження проектів цифрового розвитку, розбудову ІТ-інфраструктури, створення цифрових платформ та галузевих рішень, відкриті дані та інші.

Статистичні дані свідчать, що галузь «Інформація та телекомунікації» не зважаючи на зростання її впливу на розвиток національної економіки та значні перспективи, все ще не здійснює суттєвого внеску у формування валового регіонального продукту більшості регіонів. Найвищий показники валової доданої вартості, створені в досліджуваній галузі у м. Київ, як і її питома вага у валовій доданій вартості регіону (10%). До областей, в яких ІТ сектор відіграє достатньо суттєву роль у формуванні валової доданої вартості можна віднести також Львівську (6,7%) та Харківську область (6,1%). В інших регіонах ІТ сектор станом на кінець 2019 року не відіграє суттєвої ролі у забезпеченні економічного зростання.

Позитивним прикладом впливу ІТ-кластеру на розвиток регіону може слугувати ІТ-кластер у м. Київ. Слід зазначити, що у рейтингу активності та

масштабності проектів, що реалізуються в ІТ-кластерах міст, Київський ІТ-кластер посідає 5 місце в Україні. Зокрема, Unit.city - це перший інноваційний парк, в якому знаходиться 108 компаній-резидентів з 4 науково-дослідними лабораторіями, 3 тисячі студентів ІТ-школи UNIT Factory. Мета до 2025 року – надати 15 тисяч робочих місць у сфері високих технологій, більше 300 компаній і науково-дослідні лабораторії.

Виконання заходів з цифрової трансформації у Київській області останні п'ять років здійснювалось відповідно до Програми інформатизації Київської області на 2017-2021 роки «Електронна Київщина», затвердженої рішенням Київської обласної ради від 19.05.2017 № 317-14-VII (зі змінами), яка була спрямована на прискорення процесу розробки та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних, цифрових технологій, застосування інструментів електронної демократії в органах державної влади та місцевого самоврядування, модернізацію цифрової інфраструктури. Програма визначає першочерговим завданням продовження інформатизації місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Значна увага в Київській області приділяється цифровим процесам у соціальних сферах життєдіяльності регіону. Зокрема, в рамках трансформації системи охорони здоров'я проведено організаційно-консультаційну роботу в медичних закладах первинної ланки медичної інформаційної системи (МІС). Загалом близько 100 медичних закладів області було підключено до МІС, зокрема до системи Helsi, МЕДЕЙР, МЕДСТАР тощо. Заходи з цифровізації також активно впроваджуються в освітньому процесі. Одним з основних напрямів діджиталізації в освіті є проведення повної комп'ютеризації закладів загальної середньої освіти.

З початку 2021 року, 4G-покриття отримали понад 240 населених пунктів Київської області. За інформацією операторів мобільного зв'язку близько 60 % населених пунктів забезпечені покриттям LTE та близько 60 % автомобільних доріг і понад 90 % населення Київської області отримують послуги мобільного зв'язку.

У третьому розділі було розглянуто формування стратегій соціально-економічного розвитку територій в умовах цифрових трансформацій. Так, дослідження стратегічного плану Київської області та інших регіонів на період до 2027 року, а також Київська обласна цільова програма «Цифрова Київщина», яка розроблена на 2022-2024 роки засвідчили, що цифровізація у них розглядається як важливий елемент розвитку економіки та один з пріоритетних напрямків регіональної політики. Зокрема, основними цілями цифрової трансформації зазначено: розвиток ІТ, як сектору з потенційними можливостями до швидкого зростання, розбудова та модернізація інфраструктури зв'язку а також цифрова трансформація державного управління, надання адміністративних послуг та розширення онлайн-сервісів для населення.

Отже, впровадження цифровізації забезпечить успіх у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку, зокрема цьому буде сприяти впровадження технологій е-урядування та побудова сучасної системи регіонального управління, розвиток електронно-комунікаційного середовища, пріоритетних напрямів економіки та соціальної сфери, створення потужних інформаційних ресурсів, надання електронних адміністративних послуг, отримання громадянами рівного якісного доступу до інформації про послуги закладів освіти, охорони здоров'я, державних та комунальних установ, сприяння становленню інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Архипенко І. М. Стратегічне управління розвитком об'єднаних територіальних громад. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2019. вип. 2(22). С.1-10.
2. Березіна О.Ю. СМАРТ-спеціалізація для покращення умов життя домогосподарств: європейський досвід. С. 35-46
3. Воскобоева О. В., Ромащенко О. С. Індекс цифровізації як основний фактор розвитку цифрових технологій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 4. С. 56-61.
4. Вінник О. Переваги та ризики цифровізації економіки: проблеми правового регулювання. № 3.2020. С.56-62.
5. Герасимчук З.В., Свида І.В. Інституціональні чинники управління довгостроковим стійким розвитком регіону в цифровій економіці. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 33. С.145-149.
6. Демчишак Н.Б., Глутковський М.О. Розвиток цифрової економіки в Україні: концептуальні основи, пріоритети та роль інновацій. *Інноваційна економіка*. 2020. №5-6. С.43-4814.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 07.12.2023 року)
8. Іртищева І. О., Крамаренко І. С., Іртищев О. С., Гарагуля А. В., Ставцов Р. В. Цифрова економіка в Україні: виклики сьогодення та завдання управління. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8074> (дата звернення: 01.08.2023).
9. Іртищева І.О., Сєнкевич О.Ф. Цифрова трансформація регіонів України: об'єктивна необхідність, принципи цифрового розвитку та особливості регулювання. *Регіональна економіка*. 2020. № 1. (95). С. 14-21.
10. Квітка С.А. Форсайт як технологія проектування майбутнього: новітні механізми взаємодії публічної влади, бізнесу та громадянського суспільства. 2016. № 8 (34). С.5-15.

11. Київ Смарт сіті. URL: [URL:https://www.kyivsmartcity.com/](https://www.kyivsmartcity.com/) (дата звернення 17.11.2020 року)
12. Київська військова адміністрація. URL: [HTTPS://KODA.GOV.UA/](https://koda.gov.ua/) (дата звернення 20.11.2023 року)
13. Ковтонюк К. В. Цифровізація світової економіки як фактор економічного зростання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 27 (1). С. 29-33.
14. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018—2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#T> (дата звернення 22.10.2023 року).
15. Кравченко Т.А. Доцільність використання методології форсайту при розробці Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 4 (18). С.121-128
16. Кравченко М. О., Дергачова В. В., Бояринова К. О., Голюк В. Я. Аналіз чинників, що обумовили сценарій розвитку України, в контексті форсайту її економіки. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С.35-42
17. Краус Н. М., Краус К. М. Цифровізація в умовах інституційної трансформації економіки: базові складові та інструменти цифрових технологій. *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 211 -214
18. Криниця С.О. державна політика цифровізації економіки України. *Фінансовий простір*. 2018 .№ 3 (31).С. 50-57
19. Латинін М. А. Стратегічні пріоритети розбудови інформаційного суспільства в Україні. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_1733_51051712.pdf (дата звернення 25.09.2023 року).
20. Легомінова С. В. Інноваційні градієнти як атрибути цифрового економічного розвитку. *БізнесІнформ*. 2020. No 2. С.289-294.
21. Міністерство розвитку громад та територій. URL: <https://www.minregion.gov.ua> (дата звернення 05.12.2023 року)

22. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=98c3a695-56bb-42ba-b651-60ce1f899654&title=PrognozEkonomichnogoISotsialnogoRozvitkuUkrainiNa2021-2023-Roki> (дата звернення 15.11.2023 року)
23. Никифрук О. І., Стасюк О. М., Чмирьова Л. Ю., Федяй Н. О. Цифровізація в транспортному секторі: тенденції та індикатори розвитку. *Статистика України*. 2019. № 3. Частина 1. С. 70-81.
24. Піжук О. І. Цифровізація як зміна парадигми розвитку економічних систем. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2. С. 84-91.
25. Рачинський А. Стратегічне управління в контексті сучасних західноєвропейських підходів. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2009. Вип. 3. С. 12-20
26. Ракіпов В.Р. Стратегічне управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації. *Дисертація на здоб. наук. ступ. канд..екон.н.*, ОНВХТ, Херсон, 2021. 203с.
27. Решетняк О.І. Форсайт-методи в управлінні науково-технологічним розвитком. URL: 10.32702/2307-2105-2019.12.67
28. Руденко М. В. Еволюційні передумови цифровізації управлінських процесів. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Економіка. 2018. Т. 23, Вип. 8. С. 118-122.
29. Сєнкевич О.Ф., Войт Д.С. Цифрова трансформація територіальних управлінських систем: напрями та перспективи розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Випуск 52-2. С.81-85.
30. Скорик О. О., Рябоконь Н. П., Цифрова трансформація моделі публічного управління: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/52.pdf(дата звернення: 15.11.2023).
31. Соколова Г. Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1. С. 92-96.

32. Соколенко Л.Ф. Розвиток процесів цифровізації як передумова трансформації організаційно-методологічних засад бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. №4 (90). С.167-175.
33. Токмакова І. В., Шатохіна Д. А., Мельник С. В. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах цифровізації економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 283-291.
34. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Центр Разумкова. Видавництво “Заповіт” 2020.
35. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyucifrovoyu-ekonomikoyu.html#summary> (дата звернення: 15.10.2023).
36. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-3> (дата звернення 05.12.2023 року)
37. Цифрова адженда України – 2020. Концептуальні засади (версія 1.0), 2016 URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
38. Antoshkin V. K., Popova A. O., Brokl T. A. Directions of formation and implementation of the digital economy of Ukraine. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2018. № 1. С. 25–29.
39. Foray D. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS 3). 2012.
40. European Commission. Commission prepares the ground for the end of roaming charges in June 2017. Shaping Europe’s digital future. URL: ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-prepares-groundend-roaming-charges-june-2017 (дата звернення 20.11.2023 року)